2.

DE AORTAE ANEURYSMATE

OBSERVATIONES BINAE

CUM ANIMADVERSIONIBUS

PAULI VALCARENGHI

Philoſphiae, & Medicinae Doctoris Cremonenſis
Academiae Inſtituti Scientiarum,
quae Bononiae eſt
Socii.

ILLUSTRISS. DOCTISSIMOQUE VIRO

D. FRANCISCO TORTI

PATRICIO MUTINENSI

Sereniſſimi Ducis Mutinae Prothomedico,
Almi Collegii D. D. Medicorum ejuſdem
Urbis Praeſidi perpetuo,
Nec non Anglicae R. Societatis Alumno
D.

Cremonae 1741. Apud Petrum Ricchini.
Superiorum permiſſu.

Digitized by Google

ILLUSTRISSIMO
DOCTISSIMOQUE VIRO

D. FRANCISCO TORTI

In Mutinenſi Academia Medicinae Profeſſori Celeberrimo, Sereniſſimi Ducis Mutinae Prothomedico Generali, ibique Praeſidi perpetuo Almi Collegii D. D. Medicorum, Nec non Regiae Anglicae Societatis Socio.

PAULUS VALCARENGUS
S. P. D.

Quod diſſertatiunculas haſce, inter indeſinentes cumulatiſſimaſque Praxeos curas, a me tumultuarie exaratas, Tibi devoverim, nec ulli unquam, nec Tibi maxime mirum eſſe poterit. Prima namque praecipue Tibi jure meritoque debetur. Tu enim, prae caeteris, cum primum pro ejuſmodi morbo plurimis abhinc annis

Digitized by Google

in conſilium accerſitus fuiſti, dum plerique hypochondriacam, aut convulſivam affectionem inculpabant, organicam in Aorta ſuperiore Arteria labem mecum indicaſti, ſemperque humaniſſimis litteris tuis ad me multoties traditis, tam aperte confirmaſti, ut ne in dubium quidem revocari hoc unquam poſſe, certo certius aſſerere videreris. Aequum ideo erat, Tibique convenientiſſimum, ut detectae in ſectione Cadaveris organicae laeſionis deſcriptionem ad Te mitterem, ac Tibi humillime dicarem, tuamque de hoc morbo jam diu antea conceptam opinionem toti litterario Orbi detegerem. Verum haud ignoro, minimum hoc quidem divinae pene in praeſagiendo peritiae tuae ſpecimen eſſe; cum innumera prorſus, eaque luculentiſſima, proſtent teſtimonia, quae Te noſtri hujuſce Aevi peritiſſimum Hippocratem ubique locorum depraedicant, atque proclamant. Nec in praeſagiis tantum, verum & in medendo, conſulendo, atque in ſanioribus Artis noſtrae methodis conſtruendis, explicandiſque, perſpicaciſſimum, accuratiſſimum, doctiſſimumque Te ſemper praeſtaſti. Porro hoc ſatis teſtantur celeberrimae elucubrationes tuae typis jam editae, atque innumerae con-

ſul-

ſertationes ſublimi doctrina refertae, quae per Orbem quaquaverſus divagantur; dum & Principes, & Primates quilibet, vel a diſſitiſſimis locis, conſilia tua expoſcere, dataque opera ad Te confugere, non utilitati tantum quam decori ſibi ſemper tribuerunt. Quantum autem in Medicina, & Philoſophia, tantum, & in humanis omnibus excolendis litteris praeclarus ita evaſiſti, ut Regia praeſertim Angliae Societas, quamplurimaeque Italiae Academiae celebriores Te Alumno glorientur. Hinc primariam in Patria Medicinae Cathedram ſumma laude, & admiratione regere viſus es; ibidemque Supremi Sanitatis Magiſtratus a Conſiliis ſemper fuiſti, comitate morum, & lenitate ſermonis, non minus quam doctrina in omnibus ſpectandus. Aſt quid plura hic retexam? Cum innumeras animi tui dotes nec admirari, nec praedicare ſatis pro dignitate valeam. Id unum innuam, quod, cum primum de gravi, quo nunc vexaris, morbo, funeſtum undequaque nuncium divagari coepit, Non Eruditorum tantum, ſed omnium pene animos extremo moerore percuſſos novimus; atque ego prae caeteris a lacrymis tempe-

rare

rare haud ſatis potui: cum praeterea maximam tuam erga me benevolentiam expertus multoties fuerim.

Tu ideo, cum, pro humanitate maxima tua, de me, & rebus meis ſentias honorifice, omne, quaeſo, pretium diſſertatiunculis hiſce meis addas, ut, ſaltem hoc nomine, a Te benigne excipiantur, tanquam meae erga te maximae reverentiae, & obſequii teſtimonium; Vale

Dabam Cremonae VI. Idus Febr. MDCCXLI.

BE-

BENEVOLO LECTORI

Auctor S.

NE culpae mihi, quaeſo, vertas, B. L. cum Obſervationes haſce, ſecus ac alii faciunt, prolixe nimis conſcripſerim. Dum enim optatae brevitati ſtudere in animo habebam, quamplura de hiſce me ſuſius agere coegerunt, ut habitae controverſiae momenta, rationeſque omnes perpenderem, iiſdemque, pro rei dignitate, reſponderem. Si haec tibi haud diſplicuiſſe novero, cum hujuſcemodi obſervationibus ſpecialiter incumbam, alia tibi inpoſterum offeram, quae organicorum ejuſmodi morborum diagnoſim magis forſan obviam reddent. Vale

OB-

OBSERVATIO PRIMA.

NObilis D. Joseph Guazzius Patricius Cremonenſis prope decimum aetatis luſtrum tunc conſtitutus, optima Corporis temperie praeditus, proſperaque valetudine antehac gaudens, etſi ad hypochondriacum aliquantulum vergens, ineunte Anno 1729. hyemis tempore, dum rigidior ſaeviebat Bruma, ſaepiuſque ſolito Aquilonares dominabantur Venti: Cum per Urbem noctu violento curſu quondam divagaretur, intrinſecus excaluit maxime, dum extrinſecus e frigido praetermodum Aere vexabatur. Statim ideo magnum inopinato ardorem in ſuperiore mediaque Pectoris parte ſub Sterno perſenſit, cui dolor non levis illico acceſſit ad utrumque Brachium productus, una cum torporis ſenſu, additaque hinc reſpirationis ſumma anxietate, Lipothymia correptus fuit, ita ut viribus fere deſtitu-

rus evaſerit. Verum haud diu morboſa haec affectio perduravit, quinimo eadem fere ratione, qua ipſe a motu deſtitit, paulo poſtea evanuit. Attamen poſthac hyemis tempore, praecipue cum violentioribus ſe ſe motibus exerceret iiſdem pene, quamvis levioribus ſymptomatibus laboravit, eoque magis poſt prandium, quam jejuno ſtomaco, veſperique ſaepius, & rarius aeſtate: hoc uno habito diſcrimine, quod tunc, cum difficilis reddebatur reſpiratio, lipothymiam pati raro ſoleret. Viciſſitudines haſce quatuor circiter annorum curriculo morbus iſte deinceps ſervavit, uſque dum, validiore reddita ipſius cauſa, pari pacto tum hyeme, tum aeſtate, & mane, & veſperi ipſum indiſcriminatim divexare coepit, praecipue dum ſcalas aſcenderet, violentiſque magis Animi, Corporiſve motibus ſe ſubjiceret, aſſumpto maxime liberalius cibo: tantaque fuit aliquando praedictorum ſymptomatum vehementia, ut animo deficere, ob reſpirandi laborem

ſum-

ſimmum, non ſecus ac antea videretur. Nihilo tamen ſecius, ſtatim ac a moleſtis hiſce inſultibus immunis evadebat, conſuetam ſervabat animi hilaritatem, actioneſque quaslibet perfecte obibat, & florido perfuſus colore erat, juxta optimam Corporis univerſalem conſtitutionem, ita ut imaginariam potius quam veram Aegritudinem pati a pleriſque crederetur: multoque magis quia libere utplurimum ſpirabat, nullaque ex dictis tunc aderant ſymptomata, quamvis violentos quomodolibet ſubiret motus, aeſtivo praecipue tempore, ac ſereno coelo: ſecus vero dum pluvioſum aut nubilum eſſet, flantibuſque Borealibus ventis. Quotieſcumque dyſpnoea hac recurrente identidem vexabatur aequa ratione pulſus frequens & concitatus admodum erat, ac plerumque inaequalis, nec non etiam extra paroxiſmum inſolitam multoties celeritatem ſervabat.

Poſt primum quadriennium graviores paulatim frequentioreſque inſultus evaſerunt

runt hyemis tempore, praecipue dum in iram ſummopere concitabatur. Declinante anno 1737. adauctus ita fuit morbus, ut non ſolum occaſione vehementiorum Animi Corporiſve motuum, verum etiam cum Rheda per Urbem veheretur, iiſdem & majoribus ſymptomatibus detineretur, quæ quidem ſemper ſub Sterni dicta ſuperiore parte cum ardore originem ducere videbantur, nunquam abſente dolore atque torpore ad utrumque Brachium, & manus protracto, eoque graviore ſemper reddito. Haec plerumque noctu ipſi tunc evenire conſueverunt: unde a ſomno derepente expergefactus, erecta tantumodo cervice ſpiritum ducere quoquo modo poterat: idque gravius ipſi eveniebat, cum lautiori indulſiſſet caenae, meracioribusque vinis abunde uſus eſſet: rarius autem & levius, cum parce manducaſſet.

Februario menſe Anni 1738. ſaepe adeo vehementerque inſultus hoſce paſſus fuit, ut jam ad interitum properare videretur;

Etenim

Etenim tunc non niſi erecta cervice decumbere in lecto poterat, ut ſpiritum ſatis, etſi non modico cum labore, duceret: frequentius Animi patiebatur defectus: Extremae intumuerant undique partes, non parum frigefactae: totaque Corporis peripheria oedematoſum praeſeferebat tumorem. Iteratis tamen ſanguinis emiſſionibus, tenuique inſtituto victu, non omiſſis attemperantibus remediis congruis, nimium ſanguinis aeſtum coercentibus, paulo poſtea convaluit.

Accedente Vere, cum laudabilem magis ſex rerum, ut ajunt, non naturalium normam ſervaret, eo melius ſe habuit: licet non adeo nutritus, neque florido praeditus colore, ſicut antea eſſet. Solita tamen pollebat hilaritate, & robore in actionibus omnibus rite obeundis: & quo magis animum recreabat, nihil parumve in victu delinquens, eo diutius à conſuetis incommodis vacabat.

Sequentibus tribus annis eumdem pene

ordinem ſervavit morbus, identidem invaleſcens, ut plurimum noctu, rariuſque interdiu: atque hoc tantum juxta occurrentes Animi, aut Corporis vehementiores motus, temporumque praedictas conſtitutiones, maximeque juxta incongruum magis victus regimen.

Tranſacta proxime Aeſtate anni 1740. proſpero magis ſalutis ſtatu frui compertus eſt, atque etiam inter moleſtiores Hyemis viciſſitudines aeque bene ſe habuit, ſi leves excipiamus conſuetos inſultus, a quibus noctu plerumque detineri ſolitus fuit. Vigente morbo pulſus frequens ſemper, ſicuti antea, nec parum inaequalis repertus eſt; eoque abſente concitatus ſaepiſſime evaſit, multoque magis, quam univerſali ipſius conſtitutioni conveniret. Animadvertendum tamen eſt, quod Corpus ad maciem aliquantulum vergere in dies videbatur, neque florido ut antea colore praeſtabat, non raro ex flavo palleſcens, Oedematoſo ſub oculis tumore ſaepe apparente.

Cum

Cum de moleſto contumacique maxime ageretur morbo, Cremonenſes clariores omnes, pluſimoſque exteros doctrina praeſtantiſſimos Medicos identidem conſuluit, a quibus, dum diverſimode de ejuſdem cauſa diſputabatur, varias etiam curationis methodos obtinuit, quibus adamuſſim obtemperare non neglexit Nobilis Aegrotus, utpote qui optatam jam diu ſalutem ab omnibus ſe obtinere poſſe ſperabat, & maxime ab illis, qui fauſtam ipſi, neſcio qua ratione, prognoſim pollicebantur.

Alii autem Hypochondriacam tantum in ipſo accuſabant affectionem, quae ab infarctibus imi Ventris, humorumque ſpeciali craſſitie, ut ipſi ajebant, proficiſcens, aperientia quaeque, martialia, purgantia, nec non deobſtruentes Thermales aquas, aliaque plurima hujuſce claſſis experiret: idquod nunquam optima ipſius univerſalis conſtitutio indicaverat.

Aliis Antiſcorbutica ſuppetebant Pharmaca; cum analogam in ipſo ſcrutarentur

 labem,

labem, caeteris omnino ignotam.

Epilepticam alii Pulmonum Aegritudinem dixerunt: hocque veriſimile magis ipſis videbatur, quia morbus per intervalla tantum ſaeviebat, dyſpnoticos excitans inſultus: quia opiatis remediis ſaepe auſcultabat; maximeque quia, abſentibus inſultibus bene coloratus, maxime hilaris, tamque bene conſtitutus in caeteris videri conſuevit, ac ſi nullo prorſus antea morbo laboraſſet.

Convulſionum aliis generalis idea, a nervoſi generis prava diatheſi pendens, non impari ratione arridebat, nihil obſtante contumacia morbi ſaepiſſime recurrentis, ejuſque conſtanti ſemper principio ſub Oſſe Sterno, dum caeterae partes per conſenſum tantumodo, & nihil fere patiebantur.

Nonnullis organici in Pectore morbi ſuſpicionem juremeritoque obtulerunt affectionis ejuſmodi recurrentis conſtantia, ſymptomatum ſimilitudo, ſpecialis conditio, principium, exitus, & propagatio: exulante penitus ſpecialiter tuſſi, nullaque

pecu-

peculiari unquam habita anacatharſi. Verum non eodem modo omnes ratiocinabantur. Alii enim in Corde Vitium adeſſe putabant; alii in contiguis ipſi majoribus Vaſis; alii in Pulmonibus: modo tubercula, eaque cruda: modo Polypum: modo Aneuryſma: modo utrumque: modo varicoſas venarum expanſiones, aliaque hujuſmodi indicando.

Ego vero hiſce omnibus inſtructus; pulſus ſemper inordinatum rhithmum in vigore morbi, nec parum extra ipſum deprehendens; attentis variis Animi Corporiſve violentioribus motibus, ſpecialibus Aeris conſtitutionibus, lautiore comeſtione, praedictiſque omnibus extrinſecis cauſis, quae morbum praeire, & fovere paſſim conſueverunt: veriſimilius ſtatuendum eſſe arbitratus ſemper fui, morboſa quaeque illa phoenomena a retardato tunc ſanguinis motu circa Cor, Pulmones, praecipuaque Pectoris vaſa ſuboriri maxime, & immediate conſueviſſe: hocque ob vaſo-

nem pravam diſpoſitionem, quae ſanguinis quidem fluxui nihil parumve obſtaret; quoties placido illuc modo protruderetur; neque copia nimia turgeret; ſecus quam dum concitatior quaecumque ob cauſam evaderet; aut ob rarefactionem nempe, aut ob adauctam copiam, mole major factus, vaſa nimium diſtenderet, ibique aliquando fere conſiſtens, ſibi ipſi repagulum pareret, propter quod libere minus ultro progrederetur.

Organicam hanc labem in ſuperiore potius Aortae trunco, à quo ſubclaviae proficiſcuntur, quam alibi ideo conſtitiſſe ſemper exiſtimavi; quia dyſpnoticos inſultus hoſce ſimilis ſemper ſub Sterno ardor, & dolor praeceſſit ad Brachia pariformiter protenſus: Praeterquamquod nulla unquam adfuit Cordis palpitatio, aut inordinata immoderatave pulſatio, maxime extra paroxiſmum; neque quidpiam aliud attendere unquam nobis datum fuit, ex quo, Cor male affectum primario fuiſſe, credendum merito foret.

Ve-

Verum tamen, licet, ex dictis, recenſitum hoc Aortae ſuperioris vitium ratio ipſa ſatis ſuperque ſuaderet, difficillimum mihi captu ſemper viſum fuit, atque explicatu, num oſſeae tantum concretiones, num Aneuryſma, num Polypus tantum, num omnia ſimul adeſſent: aut Arteria ipſa a ſuperincumbente aliqua parte compreſſa quoquo modo foret; id quod aliquoties prioribus annis ſuſpicatus fui, Polypi quoque exiſtentiam rationi haudquaquam repugnantem eſſe una cum aliis ſtatuens. Porro ambigua undique emanabant ſigna, quae certum de hoc judicium firmare haud ſatis poterant; tametſi conſtans hoc ſemper fuerit, quod ibi morbus ſemper incoeperit, ubi prima vice enaſci viſus eſt, eodemque modo ſemper ſive gravius, ſive levius ad Brachia, & Manus tenderet cum ardore, & dolore; quod Aneuryſmatis tunc ibidem inchoati potius, quam alius organici vitii metum ineunte tempore mihi confirmavit.

Quomodocunque autem ab aliis rem ſe vere ſe habere crederetur; cum ego organicae laeſionis in ſuperiore Aorta exiſtentiam in dubium nunquam revocaverim, omnimodam ſanationem ideo non ſperans, ea dumtaxat remedia ipſi praeſcribere ſatius duxi, quae inſultus hoſce diutius avertere, aut mitiores ſaltem reddere poſſent. Praecipua tamen in ſex rerum non naturalium congruo uſu, quam in medicamentis ſpes mihi ſemper fuit, non omiſſa identidem ſanguinis emiſſione, quae deficientis aliquando haemorroidalis fluxus (cui ſemper modo magis, modo minus obnoxius fuit) vices ſatis ſuppleret, additis quandoque etiam opiatis remediis, juxta graviorum inſultuum vehementiam. Ad haec autem ea ratione ductus fui, ut nimios ſanguinis aeſtus averterem, ſicuti & Vaſorum violentiores diſtenſiones, aliaque hujuſcemodi, quae a vehementioribus Animi, Corporiſve motibus, ab immodica comeſtione, atque uſu meracioris vini, nec

non

non ab iminuta perſpiratione, aliave quavis evacuatione cohibita ſpecialiter dependent; dum aut ſanguis inde praetermodum rareſcit, aut copia ejuſdem augetur, atque proinde motus concitatior efficitur.

Haec illa ipſa eſt morbi hujuſce hiſtoria, quam data opera, juſſu ejuſdem Nobilis Aegroti paucis ante ipſius obitum diebus conſcripſeram, ipſique tradideram, ut exteros alios Clariſſimos Medicos iterum conſuleret, pro ut ipſe ſummopere exoptabat, utpote qui, ſymptomatum ejuſmodi cauſam nondum organicam cum aliquibus exiſtimans, fauſtum aliquando exitum a novo remediorum ſelectu ſperabat: dum ego caeteroquin inopinatam ipſi lethalem jacturam, ob rationes ſupra exaratas, ſemper praenuntiaveram.

Sexto Idus Januarii hujuſce anni 1741. hora quarta noctis vehementiſſimo conſueto inſultu derepente correptus fuit, eoque tota fere nocte indeſinenter laboravit; cum ardore, & dolore ſolito ſub Sterno acrius

ſaeviente, quem ſpirandi difficultas maxima comitabatur. Quinto Idus Ianuarii melius ſe habuit: quamvis dolores in Brachiis atque ſub Sterno non omnimode evanuiſſent. Ideo ſanguinem ipſi ſtatim ex Brachio emitti juſſi, non ſine modico levamine. Eadem die circa horam 22. omnia iterum acceſſerunt ſymptomata gravius ipſum extorquentia: In ipſo inſultu, cum ipſum inviſerem, concitatum admodum, & inaequalem inveni pulſum, qui identidem, dum dolores ſub Sterno augebantur, ita exilis evadebat, ut percipi vix poſſet. Facies livido pallore perfundebatur, extrema quaeque fere frigeſcebant, atque diſtentis aliquando prae dolore Brachiis, ob ſummum quem in Pectore patiebatur cruciatum, ſpiritum anxie cohibere per intervalla coactus erat. Tunc Pectoris partes quoque internas omnes ſibi diſtendi, ac fere dixerim, dilacerari ajebat, dum Cor ipſum concitato maxime inordinatoque motu, quaſi per ſaltus, concutiebatur: quare praeconceptam alias ino-

pinatae

pinatae violentaeque mortis ſuſpicionem meam certo certius Adſtantibus confirmavi, ut ipſe Animae ſuae negotiis incumberet. Interea ad ſedantia validiora confugimus: ſed fruſtra. Totam enim noctem inſomnis, pedibuſque fere ſemper ſtans, cum in lecto pejus ſe haberet, miſerrime tranſegit, iiſdem vexatus incommodis. Sequenti mane modica fruebatur quiete, bene ſatis ſpirans, licet levem adhuc in Pectore, & Brachiis ardorem doloremque pateretur; unde morbus in melius vergere videbatur. Verum hora decima ſeptima, paulo poſtea quam ab ipſo diſceſſeram, adeo vehementer extemplo invaluit morbus, ut ipſum ſtatim jugulaverit.

Ut contumaciſſimi hujuſce morbi genuinam cauſam, & ſedem tandem prae oculis habere poſſem, ego ipſe ejuſdem Cadaveri diſſecare curavi, atque ut opus accuratius cautiuſque perficeretur, in hoc Socium mihi ſelegi Studioſiſſimum Juvenem Andream Fromondium diſſectionibus Cadaverum

rum

rum maxime, ſicuti in Medicis Phyſiciſque quaeſtionibus ſublimioribus omnibus apprime verſatum.

Dempto Sterno, in quo nihil peculiare, praeter induratas Cartilagines, obſervavimus, Pulmones invenimus mole, colore, & ſtructura bene conſtitutos, atque nullibi Pleurae adhaerentes. Mediaſtinum & Pleura ne hilum quidem a naturali ſtatu receſſerant. Cor mole adauctum paululum videbatur. Superior Venae cavae truncus, ſicuti; & axillares rami grumato ſanguine praeter modum tumebant, tum etiam dextera Auricula Cordis, quae ſolito grandior apparebat. Laeva Cordis cavitas nihil ſanguine ſcatebat, naturalemque ſervaverat ſtatum. Ejus ſubſtantia denſa ſatis erat, validiſque undique texebatur fibris; neque in caeteris quidquam a conſueta ſtructura deflexerat. Sola Aorta Arteria paulo ſupra Cor amplior ſolito viſa eſt, atque praecipue circa ejuſdem Arcum. Ideo cum Aneuryſmatis ibidem geniti ſigna ſe ſe

nobis

nobis offerrent, ut ipſius cavitatem accurate magis pervadere poſſemus, ipſam prope Cor aperuimus, ſectionem uſque ad Arcum & ultra paulatim continuando. Tunicarum ibidem textura denſa admodum erat. Intima vero ſuperficies, quae verſus Cor laevigata erat, circa Arcum, ubi ſubclaviae Arteriae oriuntur, inaequalibus minimiſque finibus undique perfundebatur, in poſteriore praeſertim ejus parte, ubi variae jacebant oſſeae concretiones, ſibi in directum miro modo diſpoſitae, propter quas interior Arteriae tunica inaequalis maxime reddebatur & aſpera. Oſſicula haec Piſcium grandiorum ſquammas aemulabantur, majorum unguium noſtrorum latitudinem ſuperantes, & figurae, ut ajunt, irregularis, cum hinc inde acutiſſimis ſcaterent angulis, a quibus digiti acriter feriebantur. Squammulae oſſeae iſtae Arteriae tunicis ſtricte adnectebantur, praeſertim circa earum centrum, ut ita dicam, atque circa peripheriam elevari quoquoverſus facile

cile poterant, ita ut adinvicem accedere aliquo modo, & recedere viciſſim, juxta Arteriae ipſius contractiones, potuiſſe aliquando viderentur. Quamplurimae autem hujuſcemodi oſſeae ſquammulae, figura, & mole erant diſſimiles, quae in ipſo Aortae Arcu poſterius incipientes, atque in lineam rectam miro modo diſpoſitas, reliquam etiam Aortae deſcendentis poſteriorem partem, fere uſque ad diaphragmatis inſertionem pervadebant. Illae vero, quae prope Aortae Arcum jacebant, grandiores craſſioreſque erant, nec non acutis magis pluribuſque angulis ditatae: reliquae vero ſequentes minorem obtinebant molem. Caeteroquin tamen in anteriore ſua parte oſſiculis hiſce Aorta Arteria prorſus carebat, conſuetamque praeſeferebat texturam, licet amplior facta, nec in ejuſdem cavitate Polypoſum ullum Corpus concreverat. Hujuſcemodi oſſeae lamellae, praedicto ordine diſpoſitae, Aortae Arteriae liberas contractiones haud parum praepedire potuerant,

rant,

rant, atque praeſertim in ejuſdem poſteriore parte, ubi, juxta earundem majorem latitudinem, & ſpecialem diſpoſitionem, Arteriae parietes ad ſe mutuo ſatiſque accedere, in actu ſyſtoles, haudquaquam poterant; ſecus quam in anteriore parte, ubi nulla aderant oſſicula, omneſque ejuſdem tunicae aeque flexiles ibidem remanſerant. Reliqua autem majora vaſa bene conſtituta erant; aliaeque Partes omnes praecipuae cum medii, tum infimi Ventris naturalem texturam obtinebant.

Duplicem Arteriae dilatationis ſpeciem jure meritoque aſſignat famigeratiſſimus Morgagnus in Adverſ. Anatom. II. Animadv. 39. unam nempe dum *Arteriae expanſio eſt inſtar ſacci a latere appenſi*; qualis eſt illa, quam in altera huic adnexa obſervatione proponimus: alteram vero, cum expanſio *omni ſui parte eſt aequalis*. Primae ſpeciei Aneuryſmata, tametſi mole non tam ampla, ſub oculos facilius cadunt: alia vero non item. Hinc dum Arteriae cujuſ-

vis

vis expanſio *omni ex parte* aequaliter facta eſt, abſque ſpeciali ullo ſacco *a latere appenſo*, niſi magna fuerit, difficilius cognoſcitur; atque ab illis tantum, qui naturalem dilatatae Arteriae illius capacitatem optime noverint, iſtamque cum illa comparare ſedulo valeant. Hujuſce ſecundae ſpeciei recenſitum hoc Aneuryſma erat, utpote quod *omni ex parte* expanſionem Arteriae Aortae referebat, quae tamen in poſteriore parte, ubi oſſeae ſquammulae conſtiterant, paulo magis dilatata per lungum fuerat:

Hinc, cum non tam amplae molis Aneuryſma hoc evaſiſſet, non adeo facile captu cuipiam videri poterat, quomodo ab ipſo ſolum tam contumax, variuſque, & inconſtans morbus, gravibus praedictis ſymptomatibus ſtipatus, ſubortus fuerit; & talis quidem, ut inopinatae violentaeque morti tandem anſam praebuerit, abſque quod ulla vaſorum diſruptio, atque proinde ſanguinis effuſio praeceſſerit. Haud equidem me latet, majora admodum Aneu-

ryſmata

ryſmata in Arteria Aorta progigni poſſe; diuque ibidem perſiſtere, ſine multiplicibus tam moleſtis, tamque diuturnis incommodis. Hujuſcemodi autem obſervationes quamplurimas (praeter aliam a me data opera huic adnexam) legere paſſim nobis occurrit cum apud Antiquos, tum apud Recentiores Clariſſimos Viros. Teſtis ſit Riverius Centur. 4. Obſerv. 34., ubi tam magnum refert Aneuryſma in Arteria magna aſcendente productum, ut Brachii fere magnitudinem adferret. Monſtruoſum Aneuryſma ſe vidiſſe narrat celeberrimus Rhuyſchius Obſervat. 38. tantae quidem magnitudinis, *ut Pulvinar mediocre, quo in ſedili utimur (demptis quatuor angulis, rotundum enim erat Aneuryſma) adaequaret . . . . quod ortum duxit ex Arteria Aorta tribus circiter digitis tranſverſis ſuper Cor*. Obſervatione autem 37. de alio Aortae Aneuryſmate loquitur, mole ſua Infantis recenter nati caput adaequantis. Ex actis philoſophicis Anglicanis notat Mangetus in ſua Biblio-

theca

theca Chirurgica monſtruoſum magis Aneuryſma Arteriae Aortae, quod integram Thoracis cavitatem in latere dextero replebat, Pulmones ita comprimens, ut pene eſſent conſumpti. Supra Aortae autem praecipue flexionem maxima Aneuryſmata procreari poſſe ex actis Gallicis deducit doctiſſimus Freind in Hiſtoria Medica, ubi ait, quod *duorum in iſto loco Aneuryſmatum hiſtoriam commemorat Littrus: in quibus ita protruſa erat Arteria, ut Saccum effingeret ad Thoracem collumque pertingentem, immo in altero caſu per cervices uſque ad maxillam.* Et ne fruſtra hic alias recenſeam ejuſcemodi obſervationes, ſatis ſit ſi innuerim cum praecitato Clariſſimo Mangeto ibidem, *dari cujuſcunque magnitudinis Aneuryſmata, nempe a piſi magnitudine, ad magnitudinem caput humanum bis ſuperantem, pro majore vel minore Arteriae dilatatae amplitudine, ejuſdemque ad ſe dilatandum facilitate.*

Neque oſſeae concretiones in memorata dilatata Arteriae inventae novum mihi prorſus

ſus ſpectaculum obtulerunt (ſicuti cuipiam viſum fuit) ita ut ex hoc tantum admirari unquam poſſem. Admiratio enim rerum plerumque, de quibus agitur, ignorationem ſubſequitur. Porro innumeras referre hic poſſem hiſtorias oſſeorum vaſorum in Cadaveribus detectorum. Gabriel Faloppius *de Partibus ſimilaribus* Cap. 14. notat, *Partes multas Arteriarum eſſe cartilagineas, imo oſſeas, veluti in ſenioribus Animalibus.* Inſuper teſtatur ibidem, ſe vidiſſe *in quadam Vetula omnes Arterias ſiniſtras oſſeas eſſe factas, quae paſſae erant Aneuryſma.* Peculiaris adeſt obſervatio Clariſſimi Joannis Baptiſtae Bianchi a Mangeto in Theatro Anatomico relata, enormis Aneuryſmatis in principio Arcus Aortae conſiſtentis, ubi erat *oſſea, imo ſaxea, potius loricatio ad totam illam Aortae faciem, quae accubitu Polypoſo tenebatur.* Aliae hujuſmodi leguntur Obſervationes in Commentariis Celeberrimae Academiae Bononienſis a Praeclariſſimo Michelotto in ſpeciali eruditiſſima Diſſertatione ſua contextae,

textae, quas non vacat hic ſingillatim proponere. Nec in Arteriis tantum, ſed & in quibuslibet aliis Animalium partibus oſſeas concretiones produci poſſe, Autopſia ipſa teſte pluries didici. Merito idcirco monet Pechlinus Obſerv. 40. *Tendines, Membranas, Cartilagines, & ligamenta etiam oſſificari poſſe*; ubi, id praeſertim de Arteriis verum eſſe aſſerit. Nec *oſſeas tantum, ſed & lapideas Arterias evadere* idem Auctor ſubdit Obſervat. 41.

Haec autem hic recenſenda prius eſſe arbitratus fui, ut cuipiam pateret, nec praedictas oſſeas ſquammulas, nec repertum eas continens Aneuryſma parvae molis, admirationem mihi unquam moviſſe, ac ſi quid novum prorſus mihi adferrent. Praeterquam quod neque mirum mihi quidquam evaſit, quod a tam parvo Aortae Arteriae Aneuryſmate adeo multiplex graviorum, & inconſtantium ſymptomatum Iliades progenita fuerit, morte tandem ipſa inopinato ſubſequente: ſi Aortae Arcum, circa

quem

quem maxime dilatatio evenerat, ſi inaequalem ipſius intimam ſuperficiem in poſtica parte, a latis, irregularibus, mobilibus, ſpecialique modo diſpoſitis, & acutos angulos referentibus lamellis illis oſſeis occupatam attenderem; Id quod ex ſequentibus rationibus certo certius deducere quemlibet poſſe exiſtimo.

Anteaquam autem hujuſce morbi praecipua Phoenomena, gradus varios, permutationes, & ſpecialem curſum, uſque ad omnimodam ejuſdem ſolutionem, congruis rationibus proſequamur atque explicemus; cum nulla alia prorſus in Cadavere detecta ſit Cauſa, atque haec a reperto Aneuryſmate peti unice debeat; operae pretium erit ſi de ejuſdem Aneuryſmatis prima origine paululum diſeramus.

Omnes Aneuryſmatum Cauſae, ſive extrinſecae illae ſint, ſive intrinſecae ad eas generaliter utplurimum reducuntur, quae affatim ſanguinis velocitatem adaugere valent, ſive Arteriae cujuſvis tunicas ita debilitare,

litare, ut prementi quoquoverſus per normales lineas ſanguini haud ſatis reſiſtere queant. Ideo violenti Corporis motus, contuſiones fortes, ictus vehementiores quilibet in extimis Partibus excitati, ibi praecipue ubi majora latitant Vaſa, aut minora etiam, ſed muſcularibus machinis minus recta, Aneuryſmata producere quam facile poſſunt; prout, experientia ipſa teſte, ſolidiſſimis rationibus evincunt Mechanici omnes ſaniores Medici, atque prae caeteris Celeberrimus Lanciſius. Praeterea plurimum ad hoc conducere poſſunt Violentiores niſus, ſpiritusque nimiae diuturnaeque contentiones, ut in Tubicinis, & alia hujuſmodi.

Verumenim vero, praeter haec, non incongruum eſt ſupponere ſpecialem earundem Arteriarum diſpoſitionem, quae laxam nimis ipſarum texturam conſequitur, propterquam prementi eas jugiter ſanguini, nimioque impetu ſeu ratione copiae, ſeu ratione velocitatis, ſive ob utramque cauſam,

diſten-

diſtendenti, plus aequo facileque cedant: *Impetus enim* (ut docet Praeclariſſimus Michelottus in praecitata Diſſertatione pag. 426.) *ſeu vis viva excurrentis ſanguinis, quantitate partium ejus, pondere proportionali, & harum velocitatis quadrato componitur*. Et ut paucis me expediam, ſatis erit innuere cum eodem Auctore, quod *ſi ejuſmodi ſolidorum Corporum excavatorum, & fluidorum in ſe mutuo actiones praeter conſuetas naturae leges ſic immutentur, ut, vel ſanguinis in ſuos ductus impetus, horum viribus ad reſiſtendum, & retro agendum manentibus integris, valde increſcat; vel ſanguinis impetu haudquaquam mutato, canales eum vehentes, & reducentes, aut a primordiis non ſatis, ſuarum fibrarum cohaeſione, craſſitie, ac denſitate firmi; vel morbo, aut alia quacumque de cauſa imbecilles facti, naturali ipſius ſanguinis momento haud valide reluctentur, morbi naſcuntur in ſanguinis ductuum dilatationibus, dilacerationibuſque conſiſtentes*. Animadvertendum inſuper eſt, quod, licet Arteriarum textura talis ſit, ut fluenti impellentique eas quo-

modolibet ſanguini reſiſtere ſatis queant: Earum tamen configurationes atque peculiares diſpoſitiones, Aneuryſmatum generationi magis favere paſſim comperiuntur. Hinc fit, quod plerumque prope Arcum Aortae Arteriae facilius, quam alibi Arteriarum expanſiones, ut in caſu noſtro, eveniant. Id ipſum innuit Celeberrimus Morgagnus in Adverſar. II. Animadverſ. 41., ubi docet, quod trahi in dubium nequeat, *Aortae Arcum non longe a Corde incurrenti ſanguini objectum, hujus curſum ſubito, & violenter inflectere; unde ſi Cordis impulſus nimium intendatur, & praeſertim ſi Aorta vel a primordiis minus firma ſit, vel ab eroſivo aliquo principio debilitata, facile intelligitur, Aortae expanſionem effici*. Eadem porro hujuſce Phoenomeni ratio a doctiſſimo Freind proponitur in Hiſtoria ſua Medica, dum ait, quod *certum eſt Aortam ſupra ejus flexionem facilius dilatari poſſe, ob reſiſtentiam eam, quae ſanguini illic ex ejuſdem curvatura opponitur; ex quo etiam in hac Arteriae parte utplurimum Aneuryſmata*

pro-

producuntur: *ac ſi iſta in dilatatione tantum conſiſtant*, *nullibi hanc facilius*, *quam in eo loco fieri poſſe credibile eſt*. Hoc quoq; confirmat, fuſiuſq; explicat praelaudatus Michelottus. *Siquidem Cruor a Corde*, *facie poſteriori vulgo appellata*, *diaphragmati veluti in tranſverſum incumbente*, *in cavum Aortae*, *a baſi Cordis uſque ad eum locum*, *quo manifeſtius deſcendere incipit*, *ſe ſe incurvantis contente jactus*; *ſecundum rectam lineam ipſius Aortae curvaturam tangentem progredi conatur*; *in eaque vi centrum verſus reflectente detinetur*. *Viribus itaque omnino contrariis ſecundum contrarias directiones in ſe mutuo agentibus*, *in incurva Aortae parte veluti jactatus cruor*, *ſi forte in hanc vi projicienti Cordis ſatis propinquam*, *ac propterea totum ejus impetum ſuſcipientem*, *tanta copia*, *tanta velocitate*, *tanta contentione ab validiſſime palpitante Corde vibretur*, *ut illius momento cum tendineae*, *tum carneae fibrae alioqui fortiſſimae*, *conſertiſſimaeque*, *ex quibus illa ipſa inflexae Arteriae Aortae portio texitur*, *ſummopere in contrarias partes diſtrahantur*; *primum in ea intimae tunicae notabilis diſtentio*,

inde

inde vehementiſſimis ſanguinis in ipſius interiorem ſuperficiem incurſibus, vivisque praeſſionibus ſaepius iteratis, ingens quoque expanſio, praememoratarum demum fibrarum abruptio, laceratiove neceſſario ſubſequetur.

Ex hiſce omnibus facile eſt, rationique perquam conſonum ſtatuere, quod tunc primum ejuſcemodi Aneuryſma inchoatum ſit, cum Nobilis ille Vir anno 1729. Hyemis tempore, rigidiore ſaeviente bruma, ſaepiuſque ſolito aquilonaribus dominantibus Ventis, noctu per Urbem violento curſu divagabatur, ut ex hiſtoria patet. Hiſce enim omnibus concurrentibus cauſis, quis non videt, quam facile vaſorum tunicae diſtendi nimium, ne dicam lacerari tunc poſſent, illaeque praeſertim, quae a primordiis compactam minus, & firmam texturam nactae erant, atque in illis maxime Vaſis, quae, ob peculiarem configurationem, impellenti plus aequo ſanguini difficilius reſiſtere, & contraniti valent: prout de Aortae Arteriae Arcu verum comperiri

riri

riri ſupra ſatis innuimus.

Hoc autem inficias nemo unquam ibit, ſi multiplices tunc concurriſſe cauſas ad dilatandam Arteriam animadverterit, quarum pleraeque ſingulae ad hoc ſufficere abunde poterant. Tunc enim Hyemis tempore rigidior ſaeviebat Bruma, eoque crudelior, ob Aquilonares ſaepe flantes ventos; quare perſpiratio quam maxime cohibita fuerat. Hinc ſanguinis moles pari ratione excreverat, quae caeteroquin in ipſo magna quidem erat, cum Plethorico tunc frueretur habitu, optimeque in omnibus conſtitutus eſſet. Quod in ejuſmodi Aeris conſtitutione potius quam in alia Arteriarum expanſiones facile fiant, ac praecipue Aquilonibus dominantibus, merito admonet Michelottus in præcitata Diſſertatione, ubi aliam addit rationem caſui noſtro perquam faventem. Dicit enim; *Sanguiferorum canalium rimas, rupturaſque ab inſigniter increſcente Aeris vi elaſtica fieri quoque poſſe, ſanguinea ſcilicet vaſa certis anni temporibus, conſtitu-*

tioni-

tionibuſve, ſummo gelu, vel aliam quamcunque ob causam, prona ad concreſcendum exiſtente, facile intelligemus; ſi, quae de Aeris ex conglaciatis aqueis particulis erumpentis vi, vel bellica tormenta frangere valente, quemadmodum humores a cruore in Animalibus ſecernantur ſcribentes annotavimus, huc traducamus. Praeterea Hyemis hujuſcemodi tempore ſolida quaeque, eaque maxime quae Arterias contexunt, rigidiora, magiſque elaſtica evadere, nemo non novit: idque hyemale Corporum noſtrorum majus robur oſtendit, atque ipſa quoque inanimata Corpora, & Metalla praeſertim evincunt, quae Hyeme praeter modum rigeſcunt, & laxantur Aeſtate: ut experientia conſtat. Tunc itaque, cum noctu violento ſe curſu exercuit, ſanguinis velocitas ſummopere adaucta fuit, ejuſque impetu pari ratione excreſcente; Aortae Arteriae parietes, qui aliunde ob nimiam ſanguinis molem diſtenti maxime fuerant, diſrumpi magna ex parte potuerunt. Hoc autem eo facilius, eo violentius

tunc

tunc eveniſſe credendum eſt; cum major eſſet vis ſanguinis impellentis in interiora majora vaſa: quia minimi omnes tubuli extimam Corporis ſuperficiem pervadentes a rigidiore circumambiente Aere plus aequo preſſi erant, magiſque proinde fluxui ſanguinis ibidem reſiſtentes: id quod ex eo patebat, quod tunc intrinſecus maxime excalefactus fuiſſet, dum extrinſecus a rigidiore Bruma eodem tempore ſummopere vexabatur.

Ob nimiam ideo Aortae Arteriae diſtenſionem, nec modicam diſruptionem in internis ejus tunicis ab extrinſeca cauſa ibidem ſubitoque factam, dolor cum ardore ſub Sterni ſuperiore parte (ubi Aortae Arcus collocatur) illico ſuccrevit, qui, juxta Subclaviorum ramorum propagationem, ad utrumque Brachium tendere viſus eſt, una cum torporis ſenſu, ob compreſſionem Brachialium Nervorum, qui iiſdem Subclaviis vaſis adnectuntur. *Hinc reſpirationis anxietas maxima acceſſit, Lipothy-*

mia correptus fuit, ita ut viribus fere deſtitutus evaſerit. Etenim robur Corporis, ſi non immediate, ſaltem mediate a congruo ſanguinis motu, analogaque hinc emanante vi, qua vaſa undique diſtendit, derivari cuilibet patet; maxime quia laudabilem hunc ſanguinis motum, atque in ſolida quaeque irruptionem, optima nervorum univerſalis conſtitutio ſubſequitur. Ideo dum vaſa, & majora praeſertim, nimium premuntur undique atque diſtenduntur a validiore ſanguinis gurgite, haud ſatis reniti valent, ut ſucceſſivum ejuſdem motum ultro promoveant: quare Lipothymia fit, turgenteque nimis, ac minus aequo excurrente ſanguine in Pulmonaribus tubis, reſpiratio laborioſa evadit.

Hujuſcemodi ſymptomata omnia Aortae Aneuryſmatum vere propria ſunt, illorumque praecipue, quae prope ejuſdem Arcum incipiunt, qualia a doctiſs. Freind in Hiſtoria ſua Medica adnotantur: *dolor ſcilicet non modo in Pectore, ſed etiam in Humeris,*

ris,

ris, *in Brachiis*...... *ſomni parum iſque haud raro interruptus*: *in lecto decumbendi ſaepe impotentia*, *atque inclinato antrorſum Corpore ſemper levamentum majus*: *ſpiritus ita nonnunquam impeditus*, *ut ſubitum Strangulationis metum incuteret*; quae omnia partim in ipſo morbi principio, partim in progreſſu eveniſſe animadvertimus. Quod autem Aneuryſma hoc in Aorta Arteria ſubito tunc fieri potuerit; abſque quod nullum unquam illius praevium ſignum apparuiſſet, praeter dictas rationes, ſatis ſuperque evincunt obſervationes, & ratiocinia a Praeſtantiſſimo Lancifio propoſita. Ea quippe eſt praecipua differentia inter Vitia varicoſi generis atque Aneuryſmatici (ut docet Praeclariſſimus Albertinus in Commentar. Bononienſibus) quod illa *inter ſimplices*, *diuturnas*, *& graves animi Aegritudines lente* ſuboriantur; iſta vero *poſt ſubitos moerores*, *& vehementium animi pathematum impetus ex tempore quaſi nata comperiantur*.

Mala haec Aortae Arteriae inde ſubor-

ta conſtitutio, toties enarratis ſymptomatibus anſam praebere plus, minuſve poterat, quoties ſanguinis congruo motui ibidem varia ratione obſtabat; quoties nempe ſanguis ipſe, aut ratione copiae, aut ratione adauctae velocitatis; canalium parietes violentiore incurſu urgeret, atque diſtenderet, propter quod diſciſsae antea Aortae fibrae à ſe invicem recedere violenter coactae, contrahi haud aequo poterant: ea nempe vi, quae urgentis ſanguinis impetui proportione data reſponderet, unde tunc ineptae fere ipſae evaderent ſanguinis ultro promovendo motui. Etenim ut recte ſanguis vaſa quaeque non interrupto, imo ordinato ſucceſſivo motu, pervadat, praeter receptum a Corde impetum (quo partim per lineas axi canalium paralellas pergit, partim per normales, vaſorum tunicas premit, & urget) talis ſpecialiter requiritur vaſorum contraniſus, ut non tantum inflictae ipſis a transfluente ſanguine preſſioni ſine noxa reſiſtant, verum etiam

 ipſum

ipſum urgeant, & pellant, ut incoeptum proſequatur motum, eo quidem impetu, qui occurrentibus ubicunque innumeris ſuperandis reſiſtentiis aptus eſſe valeat. Quamobrem, ſi diſciſſae Arteriae tunicae, debiliores inde factae, oſcillatorios quidem debiliores, non autem validiores contraniſus exercere poterant: placido quidem ſanguinis ferendo, & promovendo fluxui, non autem concitatiori, & valido diſpoſitae erant. Quaecunque ideo intrinſeca, aut extrinſeca cauſa occurreret, quae copiam aut velocitatem ſanguinis augeret; ejuſdem preſſiones in laeſam Arteriam ipſius concontraniſibus minus proportionatas reddebat; ideoque ſanguis ibi turgeſcens, ſubaeſtuans, atque a recepto nuper a Corde motu aliquantulum deflectens, Vaſa ibidem praetermodum diſtendere, maleque afficere ita debebat, ut enarrati ardores doloreſque fierent. Hujuſcemodi ſanguinis ab incoepto curſu aberrationes ſatis indicabat pulſus ipſe, qui, vigente morbo,
 pari

pari ratione plus, minuſve a naturali rhithmo recedebat, concitatior, atque exilior factus, atque ſaepe inaequalis.

Haec meo judicio potiſſima ratio eſt, propter quam Aegrotus ille poſt primum inſultum, quieſcente a motu corpore, ac proinde placido magis reddito ſanguinis fluxu, optime ſe habere paulo poſtea viſus fuit. Nec abſimili ratiocinio intelligimus, cur primo quadriennio modo immunis a morbo evaſerit, modo ipſo varia ratione laboraverit. Hujuſcemodi enim morbi viciſſitudines occurrentium cauſarum quarumlibet rationi adamuſſim reſpondebant; dum ab ipſis nempe, aut moles, aut velocitas ſanguinis major reddebatur. Idcirco quo magis imminuebatur perſpiratio Hyemis tempore, magiſve copioſum ſanguini pabulum ex lautiore menſa ſuppeditabatur, eo frequentius, eo gravius hiſce inſultibus tenebatur, quibus Aeſtate, & jejuno Stomaco plerumque carebat. Sic violenti potius Animi Corporiſve motus, qui ſangui-

nis

nis fluxum concitatiorem efficiunt, ejuſdemque in vaſa impetum validiorem praeſtant, huic morbo anſam facilius ſubitoque praebebant. Moderata autem Corporis Animive quies, ſicuti placido aeque ſanguinis motui ſervando, ita & proſperae ejus valetudini maxime favebat.

Verum cum tractu temporis, ex repetitis validioribus ſanguinis appulſibus, atque preſſionibus, diffractae in Arteria laeſa fibrae non parum occaluerant, ſtricto magis in dies nexu cohaerentes, oſſeas lamellas effecerunt, gravioribus frequentioribuſque excitandis ſymptomatibus idoneas. Neque mirum ulli videri debet, quod, cum oſſearum ejuſmodi concretionum in Aneuryſmatibus geneſim terreis tartareiſque, aut ſalinis tantum congeſtionibus alii tribuant; ego repetitis tantumodo ſanguinis vehementioribus percuſſionibus adſcripſerim. Oſſa enim ipſa in generationis principio membranas molles aemulari, omnes ſentiunt. Hinc cartilagineae evadunt, &

 lamel-

lamellas flexiles conſtruunt, quibus in dies nova lamellarum ſtrata ſuperadduntur; quaſi tenuiſſima plana, quae ope fibrillarum obliquarum, & tranſverſalium viciſſim miro ordine uniuntur, quas tot minimorum claviculorum vices gerere, Gagliardus merito aſſerit. Quid autem aliud ſonat mira hujuſcemodi tranſmutatio membranarum in Cartilagines, & iſtarum in Oſſa, quam novam materiei glutinoſae additionem (qua praecipue tota ſanguinis maſſa ſcatet) ejuſdemque ſtrictiorem unionem, ab indeſinenti ſanguinis impulſu, & preſſione factam, propter quam minima, & pleraque texentium fibrillarum ſpatiola magna ex parte obliterantur, atque replentur? Hac de cauſa nulla adeſt Animalis corporis pars, etiam mollior, quae diuturno vitae curriculo durior evadere nequeat, oſſeamque ſoliditatem induere: id quod Autopſia ipſa docet, quae non oſſeas tantum, ſed & tartareas, lapideaſque concretiones ubique in Corpore noſtro factas detexit; ita

ut

ut Penem ipſum oſſeum prorſus reddiruim Chriſtianus Paulinus, teſte etiam Bartholino, referat Centuria prima Obſerv. 72., ut alias taceam obſervationes, cum in Hominibus, tum in Brutis factas, quas non vacat hic ſingillatim retexere. Nec alia eſt ratio, cur ob validiores iterataſq; Manuum, Pedumve, aut aliarum partium preſſiones, variae calloſitates emergant: cur Vaſa quamplurima, diu admodum protracta vita, oſſeam induant naturam, aut ſaltem pleraque ſupramodum rigeſcant, atque indurentur. In utroque enim caſu ſtrictiorem componentium fibrarum contactum intelligimus; in primo caſu ab externa comprimente cauſa factum; in ſecundo ab ingeminatis ſanguinis ictibus, qui eo citius hujuſcemodi effectum praeſtant, quo frequentiores, quo validiores evadunt. Quod vero oſſeae ſupra deſcriptae lamellae in ea Aortae parte potius concreſcere debuerint, ubi fibrae diloricatae fuerant: experientia & ratio ipſa teſtantur. Plerumque enim

oſſeae Aneuryſmatum Squammulae, ſacci Aneuryſmatici, ſaepiuſque ejuſdem apicis latera occupant, ubi videlicet, ratione majoris capacitatis, major ſanguinis copia affluit, ibique tum ratione majoris ponderis ejus copiae proportionalis, tum ratione ictus a corde derivati, per tranſverſales lineas, & etiam normales praeter modum premit, & urget.

Hiſce genitis oſſeis lamellis, irregularis figurae, ut diximus, acutiſſimoſque referentibus angulos, facile eſt explicare, cur poſt primum quadriennium graviora frequentioraque in dies evaſerint ſymptomata. Satis enim erit animadvertere, quod ſquammulae majores pleraeque, tametſi in centro ſtricte Arteriae tunicis adhaererent, circumundique in ſua peripheria ab ipſis ſolutae erant, ita ut, cum omnes ſibi mutuo per lineam rectam ſuccederent, ſpatiolis interjectis, dum alternatim modo contrahebatur, modo laxabatur Arteria ipſa, nunc viciſſim ſibi appropinquare, nunc a ſe invicem

rece-

recedere neceſſario deberent, variaque ra-tione ſpiculis ſuis Arteriarum tunicas ibidem ferirent, juxta ingeminatas magis validio-reſq; ejuſdem contractiones. Verum cum vis contractionis in Arteriis, vi ſanguinis eaſ-dem diſtendenti adamuſſim reſpondeat, ea-que, caeteris paribus, creſcat in ratione mo-lis, & velocitatis, qua ſanguis ipſe move-tur; illico patet, cur in ſupra recenſitis om-nibus circumſtantiis morbus identidem in-valuerit, gravioraque attulerit incommoda, ita tamen, ut pari pacto tum Hyeme, tum Aeſtate, tum mane, tum veſperi, varia quidem ratione ab ipſo Aegrotus corripere-tur. Quamcumque enim ob cauſam plus aequo turgeſceret ſanguis, ſive ob nimiam copiam, ſive ob rarefactionem, atque ideo celerius moveretur, male jam affecta Ar-teria magis diſtendebatur, analogas vehe-mentiores contractiones poſtea exercens, quae, etiamſi non ita validae forent, moleſ-tam tamen ipſi ſenſationem adferebant; eoquia jacentium ibidem lamellarum anguli

Arterioſas tunicas plus, minus feriebant; proportionatis ſubſequentibus ſpaſmodicis contractionibus, quae ad utraſque Subclavias inde ortas, propagari facile poterant; non ſine moleſta contiguorum Brachialium Nervorum ſenſatione.

Violentior idcirco Corporis motus, Scalarum aſcenſus, concitatior Ira, Brumales Hyemis rigores, Aquilonares Venti, lautae comeſtiones, caeteris paribus, graviora ibi adferebant ſymptomata, modo ſanguinis velocitatem, modo molem augendo: prout concitatior inordinatuſque plerumque pulſus in actu inſultus teſtabatur. Utplurimum tamen infortunium hoc ſubibat in lecto noctu decumbens poſt aliquot horas a cibo, & ſomno, a quo inopinato expergiſcebatur, praeſertim ſi liberalius caenaſſet. Hujuſcemodi enim temporis intervallo ingeſta Alimenta in circulationis aream magna ex parte reducuntur, habitaque ratione ejuſdem copiae, ſanguinis molem, & velocitatem adaugent. Praeterea dum ab

aſſumptis Alimentis, iiſque intus fermentantibus, Ventriculus, & Inteſtina quoquoverſus diſtenduntur, pari ratione comprimuntur Inteſtinalia quaeque ſanguinea Vaſa; ad quae tendens ſanguis majorem ſolito reſiſtentiam invenit, propter quam, & facilius, & majori in copia ſuperiores alios tubos pervadit, atque plus aequo replet: id quod ſuſcitandis, aut diutius protrahendis incommodis praedictis non parum conducit. Saepe enim in actu inſultuum, erumpentibus per inferiora flatibus, copioſaque Alvi habita excretione, dum utrinque Vaſorum Inteſtinalium compreſſiones ea ratione imminuebantur, non modicum experiebatur levamen; unde aliqui conjectare male ſolebant, quod morbus iſte ab hypochondriaca potius, quam alia cauſa penderet; aut ſaltem flatulenta. Addendum hic etiam eſt, quod ideo facilius ab hoc morbo vexaretur, dum in lecto decumberet; quia, in horizontali plano jacente Corpore, facilior, & celerior aſcenſus ſanguinis fit per

ſuperiora vaſa: quare etiam, vigente morbo, erecta cervice, & corpore, in lecto jacens eo melius ſe habere ſemper compertus fuit.

Addam hiſce omnibus, juxta Sanctorii effatum Aphor. 407., quod *Vectio in curru omnium violentiſſima eſt: non enim ſolum perſpirabile invectum expirare facit, ſed etiam ſolidas Corporis partes offendit.* Ideo quid mirum, ſi Nobilis ille Vir tunc ſaepius graviuſque inſultibus illis vexabatur, cum Rheda per Urbem veheretur, ac praecipue poſt prandium, Sanguinis prius mole pari ratione adaucta: & rarius mane, jejuno ſtomaco. Siquidem, dum hoc modo vehimur (teſte Clariſſimo Gorter in Commento ejuſdem Aphor.) *vehementiſſime ſuccutitur Corpus, ut magno ſaepe impetu ſanguis aliique humores ferantur in partes firmas, quae, ſi debiliores, non raro diſrumpuntur, & dolent: Hernioſis igitur, Haemoptoicis, Hydropicis, vel fragilitate partium firmarum laborantibus minime vectio in curru, & equitatio conveniunt.* Quantavis

vis ſit ſuccuſſionis corporis in equitatione, & proinde in vectione in curru, ad velocitatem ſanguinis, ejuſdemque impulſum in Vaſa augendum, ex eo magis ultro patere poteſt, quod inde Vaſorum dilatationes eveniant; ut notat Mangetus in Biblioth. Chirurgica lib. 1. Id accidiſſe narrat Nobili cuidam Viro, *de quo Adolphus Occo, & Achilles Gaſſarus verba faciunt, qui ſuccuſſo violenter ab aſpero Equo Corpore, Aortae Aneuryſmate tentatus fuit, quod primo exterius in Vertebris Dorſi conſpectum, hinc ad Ovi ſtruthiocameli magnitudinem auctum, poſt obitum fuit repertum totam unius lateris Pectoris cavitatem replens, a tergo Vertebris adhaerens, & a fronte coſtis*. Quod ſi corporis hujuſcemodi ſuccuſſiones violentae Aneuryſmata de novo progignere hoc modo poſſunt, quanto magis infenſae unquam evadent illis, qui dilatatas jam Arterias geſtant, quae ideo tum expandi magis poſſunt, aut ſaltem ab irruente vehementius ſanguine ita diſtendi, ut maxima inde ſuboriantur incommoda,

quae eo facilius in caſu noſtro, ob ſpecialem affectae Arteriae diſpoſitionem, eveniebant, & gravius. Videant nunc illi, qui Hypochondriacam in ipſo Affectionem accuſando, frequentem equitationem ipſi imperabant, videant, inquam, num prodeſſe magis, aut nocere potiore jure ipſi poſſet! Ex tali enim Corporis concuſſione, dum proinde Sanguinis velocitas ſummopere augeri poterat, proportionato impetu in laeſam Arteriam, ſquammulaſque incurrebat ſanguis, analogam ibidem excitando contractionem, quae morbum augere magis, magiſque valebat.

Hiſce omnibus rite perpenſis, atque explicatis, facile cuique evadet congruam inde ſymptomatum aliorum rationem proponere, & praecipue irrequieti ſomni, & raro placidi, noctu ipſi occurrentis. Etenim, *ut ſomnus fiat placidus, aequabilis requiritur per omnia vaſa motus ſanguinis nulla irritatione perturbatus*: docente Gorter Aphor. 315. Quod aequabilis in ipſo utplurimum non

fieret ſanguinis motus per omnia vaſa, ſatis ſuperque indicabat pulſus ſaepiſſime concitatus, etiam extra conſuetos inſultus, quamvis nulla peculiaris ex dictis vigeret cauſa, quae ſanguinis velocitatem, aut aeſtum quoquo modo augeret. Recenſita namque Aortae laeſio, ſicuti congruas ejus contractiones, aliquomodo ſaltem, ſemper impediebat; ita raro aequabilis placiduſque per alia vaſa motus ſequebatur, multoque minus noctu poſt caenam, quae quo liberalior fuerat, eo potiore jure irrequietum magis reddebat ſomnum, ut diximus.

Anteaquam autem ad alia tranſeamus, operae pretium fore exiſtimo, ſi praecipuas ex praemiſſis huc adducam rationes, quae ſatisfacere illis poſſint, qui morbum hunc a convulſivo principio derivantes, haud ſatis intelligere videbantur, qui fieret, ut, ſi organica ejuſdem ſtatuenda fuiſſet cauſa, haec modo graviora, modo leviora, & plerumque nulla excitaret ſymptomata, iiſdemque diuturno aliquando tempore Nobilis

Aegro-

Aegrotus careret: cum hoc, convulſionum identidem varia ratione recurrentium poſita Hypotheſi, ſtatim obvium eſſet, maximeque cum opiatis remediis ſaepiſſime morbus auſcultaret.

Mihi autem hoc non tam arduum explicatu, ſicuti aliis, viſum unquam fuit; quippe qui ex praxi ipſa ſatis didiceram, quamplurimos paſſim occurrere organicos morbos, qui, juxta Anni temporum conſtitutiones, atque varias victus normas, aliaſve extrinſecas cauſas, modo magis, modo minus ſaeviunt, atque nonnunquam fere nulli apparent, etſi eadem ſemper, & ſtabilis vigeat eorundem cauſa: prout videre eſt in Phthyſicis, Aſthmaticis, aliiſque caeteris, qui ab inaequalitate ſumma pulſus ſemper permanente, aut in corde, aut prope Cor organicam ſe geſtare laeſionem ſatis oſtendunt. Verum, ut ad propoſitum noſtrum redeamus, animadvertendum hic denuo eſt cum Praeclariſſimo Boerrhaavio Aphor. de Cur. Morb. n. 100., quod *Auctus*

motus

motus cruoris per vaſa efficit majorem vim pulſi cruoris in vaſa excipientia, & majorem renixum vaſorum in cruorem: idque nos quoque ex dictis innuimus. Si itaque vis reniſus Vaſorum contractilium, vi ſanguinis ipſa impellenti diſtendentique pariformiter reſpondet; quotieſcunque ſanguis quavis ratione, ut diximus, vehementius urgere vaſa, atque praeſertim laeſam Arteriam potuit, ipſa eadem proportione contracta, ſquammularum acumina non abſimili impetu ejuſdem tunicas feriendo, graves excitaverunt inſultus, analogis comitantibus ſymptomatibus. Secus vero, dum placidus eſſet ſanguinis motus, & proinde minor ejuſdem impetus, dilatandis leniter tantummodo Vaſis, non iiſdem violentius urgendis, aptus evaderet. Tunc enim ſquammulae, aut nihil movebantur, aut ſaltem tam modica vi, quae ipſis in tunicas vaſorum adigendis haudquaquam ſufficeret. Diuturniora ideo, & breviora morbi intervalla, graveſque magis, aut leviores ejuſdem acceſſus, ſanguinis

guinis peculiares diſpoſitiones, atque motus praecipue ſequebantur; Habita nempe ratione variarum Aeris conſtitutionum, ſpecialiſque ipſius in ſex rebus non naturalibus regiminis. Quamobrem, dum a contumacia, & vehementia morbi perterrefactus, congruam victus normam ſervare conſuevit, diutius proſpera valetudine uſus eſt, levioribus tantum aliquando ſymptomatibus detentus. Contra vero, dum, ſpreto morbo, meracioribus vinis, lautioribuſve conviviis indulſit, eo pejus ſe habuit, ſaepiuſque aegrotavit.

Quod ſi optima victus norma, Aeris laudabilis temperies, atque Aeſtas maxime laxando fibras, magiſque copioſam perſpirationem promovendo, morbum diutius avertere poterant, quia placidum magis ſanguinis motum ſervabant: pari ratione praeſentem compeſcebant morbum illa omnia, quae aut ſanguinis copiam imminuere, aut aeſtus nimios refraenare, aut contractas fibras laxare apta erant. Optimo

mo ideo conſilio admonet Praeclariſſimus Michelottus in praecitata Diſſertatione, ad opium tunc confugere ſatius eſſe; cum illud nimium ſanguinis motum ſufflaminare, aeſtuſque ſedare, perſpirationem promovendo, & fibras laxando, mirifice valeat. Ait enim ſic: *doloribus vero magnopere, quod in plerîſque Aortae, & ſubclaviarum Arteriarum magnis expanſionibus intervenire obſervavi, urgentibus, Remedia quoque opium recipientia, diſſentientes animalium ſpirituum, nerveorumque filorum motus componentia praeſcribenda.*

Non ideo meritò ad convulſionum ſimplex principium Morbus iſte reducendus erat, quia ipſe per intervalla tantummodo ſaeviebat, atque opiatis remediis aliquando ſolvebatur; niſi improprio tantum modo violentas illas Aortae, & Subclaviarum Arteriarum contractiones, Nervorumque ibidem ſubſequentes compreſſiones, ad convulſionum claſſem reducere velimus: dum illae caeteroquin non a Nervorum ſpaſmodicis motibus (a quibus convulſivae quaeque

Aegri-

Aegritudines ſive mediate, ſive immediate dependent) ſed ab Aortae Arteriae ſuperioris ſtimulo, validioreque contractione originem ſortiebantur. Idcirco opium multoties huic morbo utile evaſit, non quia Nervorum ſpaſmodicos motus compeſceret (qui nulli proprie erant) verum quia contractiles Cordis Arteriarumque fibras laxabat, ita ut debilius contraherentur, nec ſanguinis concitatiorem motum promoverent, a quo unice inſultus hoſce ſubortos ſemper fuiſſe ſtatuimus.

Nulla ideo ratione Ardores illi, & dolores ad convulſivorum claſſem reduci unquam poterant, neque ad Rheumaticos referendi erant, cum a praedicta tantum Aortae Arteriae laeſione originem ducerent. Profecto ſymptomata haec facile minus cautos fallunt Medicos, maxime in Aneuryſmatum principiis, quando vagantes occurrunt dolores, Rheumaticos ſimulantes. Hoſce enim, *prima plerumque Aneuryſmatum, vel ad Aorte curvaturam, vel in*

ſub-

ſubclaviarum , vertebralium , carotidumque Arteriarum , immiſſariis innaſcentium rudimenta , alia quoque ratione , a viribus ſcilicet quibuſcumque arterioſarum tunicarum fibras , ſive impellendo , ſive premendo , ſive pulſando , ſive contendendo valide diſtrahentibus ſaepe produci contendit praelaudatus Michelottus in eadem Diſſertatione pag. 442. ad Rheumaticorum affectuum ſpetiem rite diſtinguendam.

Quod autem maximum ab emiſſione ſanguinis levamen Aegrotus noſter obtinere poſſet ex dictis etiam potiore jure evincitur. Cuique enim notum eſt, nullum praeſtantius, nullum efficacius remedium, quam hoc, ad contracta nimis laxanda ſolida uſurpari poſſe: quod ideo caſui noſtro conveniens omni jure erat. Inſuper ſanguinis copiam imminuendo eo magis utile evadebat; quia imminuta ſic totius ſanguineae maſſae moles vaſa quaeque, ac proinde laeſam Arteriam minus premere, atque diſtendere poterat. Hoc vero ipſi Naturae conſentaneum ultro videbatur: cum

ipſa

ipſa ſaepe ſaepius per Haemoroidales venas ſanguinis identidem fluxum promoveret, & quidem utiliter.

Quod ſi congruae ſanguinis emiſſiones quandoque celebratae, nec non attemperantia, laxantia, & opiata remedia morbum hunc refraenare poterant, ideoque ſummam merebantur laudem; quid nam de incidentibus, volatilibus, excaleſacientibus, aliiſque hujuſce indolis medicamentis dicendum erit, quibus, neſcio quo conſilio ductus, ad ſuppoſitas ſolvendas obſtructiones, Imique Ventris infarctus evincendos, uti multoties conſuevit? Porro hujuſcemodi Pharmaca in Arteriarum hiſce vitiis ab omnibus merito damnantur, utpote quae ſanguinem nimis attenuant, atque diſſolvunt, ejuſdemque velocitatem, & aeſtum augendo, pejoribus excitandis ſymptomatibus anſam praebent. Mercurialia vero, ad quae, me renuente, aliquando confugiebat, eo magis infenſa ipſi fuiſſe certe crediderim. Satis enim eſt, ſi cordatiorum Medicorum unani-

unanimi conſenſu dixerim, Hydrargirum Aneuryſmata non tantum augere, verum etiam de novo procreare poſſe; cujus rationem adfert Clariſſimus Lanciſius in aureo ſuo libro de Aneuryſmatibus prop. 34., ubi ſic ait: *Omnis autem Hydrargiri vis in excitandis Aneuryſmatibus repoſita eſt in momento impetus, quo lympha, & ſanguis attenuati quaquaverſum urgentur, ac debacchantur, qui quidem liquores, quoniam admiſtione ſalium acidorum, intra Aegrum Corpus erodentes evadunt, facile poſſunt cunei inſtar Vaſa implere, ac diſtendere.* Quod ſi acidorum hujuſmodi ſalium exiſtentiam negare velimus, ex legibus motus tantum, praedicti Phoenomeni ratio peti poterit, cum laudato toties Michelotto. Etenim *a mercurii ſatis uberi copia ingeſti maſſulis magnum pondus in parvo latens volumine continentibus, naturali, ordinariaque alioquin Cordis virtute, in harum ipſarum Arteriarum intimos parietes impulſis, aliquando nullis intervenientibus acidorum ſalium cuneis, eo diſtenſionis redigi non poſſe, ut tandem dehiſcant*

hiſcant, plane atque omnino nego cum eodem Auctore. Aſt ad alia tranſeamus.

Cum nimia ſanguinis copia, ejuſdemque immoderatus aeſtus quavis ratione factus, graviora ipſi ſemper incommoda adferret: quo magis imminuebatur perſpiratio, eo pejus ſe habebat. Quamobrem anno 1738. Hyemis tempore, cum crudelius ſaeviret Bruma, frequentius graviuſque morbus ipſum detinuit. Diuturni autem maxime tunc erant acceſſus, a quibus ſanguinis motus ita pervertebatur, ut, ipſo hac de Cauſa in Pulmonaribus Vaſis, & circa Cor praeter modum turgeſcente, maximam diuturnamque ſpirandi difficultatem paſſus fuerit. Ob dyſpnoticos autem hoſce, diuque nimis protractos inſultus, ſanguinis velocitas tunc ita decrevit, praeſertim in extremis partibus (ubi ea imminuitur magis, caeteris paribus, in ratione diſtantiarum a Corde) ut, ſeccedente ibidem ſeroſa ſanguinis parte a reliqua maſſa, eaque extra aream, ut ajunt, circulationis projecta, Oedematoſi tumores

res ſuccreverint, qui *conſecutivi*, ut dicimus, Hydropis patentes notas proferebant. Jamque ad Agonem properare ideo videbatur, & profecto tunc mortuus eſſet, niſi per urinarias vias, & per Alvum idonea excitata criſi, ab exuberante fluidorum pondere Natura ſponte ſua ſeſe liberaſſet: non parum ad id conferentibus ſanguinis emiſſionibus, & opiatis remediis, diureticiſque, ipſi data opera a me praeſcriptis, ut tum copiam ſanguinis imminuerem, tum nimios ejuſdem aeſtus fervoreſque ſedarem.

Hinc propriis periculis diſcens, congruum magis victus regimen poſtea ſervavit, ab illis omnibus rebus ſedulo cavens, quae motum ſanguinis, aut aeſtus, copiamve augere poſſent: pro ut ipſi ſemper imperaveram. Ideo ſequentibus tribus Annis minus incommodam duxit Vitam, a conſuetis dyſpnoticis inſultibus rarius leviuſque detentus: id quod ex dictis rationi ipſi conforme maxime fuiſſe nemo inficiabitur: ac praeſertim quia tunc temporis fre-

quentius

quentius copioſiuſque Haemorrhoidalibus ſanguinis fluxibus obnoxius erat.

Verum licet, ob dictas cauſas, conſuetis inſultibus tunc rarius laboraret, non ita florido, ut antea, colore gaudebat, totumque Corpus ad maciem vergere non parum in dies comperiebatur. Non abs re enim eſt conjectari, oſſeas ſupra enarratas ſquammulas mole, & numero, tractu temporis adauctas fuiſſe, propter quod circulanti ſanguini non modicum impedimentum fiebat, etiam ſi moderato ipſe motu veheretur, multoq; magis dum ſanguis praetermodum turgeſcens, concitatioreque motu progrediens, in Aortae adauctas ſquammulas vehementiore vi impetum faceret. Hinc enim, dum ſanguinis congruus motus in dies pervertebatur, ac plerumque perturbatus evadebat, pari ratione minimarum ejuſdem molecularum attritio, chyli neceſſaria commixtio, humorumque ſecretio, aeque minus fiebant; unde Corpus univerſum male nutriebatur, juxta pravam totius

ſan-

ſanguineae maſſae diatheſim, in detracto ſanguine tunc ſaepe admodum conſpicuam. Ipſe enim frigefactus, atque in vaſe concreſcens ichoroſam in ſuperficie cruſtam adferebat, plerumque flavovirentem ſeroſum laticem magna in copia ſecernens.

Hiſce omnibus exaratis reſtat nunc ut poſteriorum graviſſimorum inſultuum, & repentinae mortis rationem perquiramus. Cuipiam enim difficile captu videri forſan poterit, quod recenſita haec Aortae dilatatio, plurimaeque inventae ibidem oſſae illae ſquammulae tam grave infortunium adferre ipſi potuerint; maxime quia Aneuryſma parvae potius molis fuit, oſſeaeque concretiones frequenter inveniuntur, imo Vaſa ipſa oſſea prorſus fiunt paſſim, abſque quod tam vehementes, atque exitiales Aegritudines producant. Ego vero, attentis omnibus ſupra deſcriptis circumſtantiis in cadavere ipſo detectis, certo certius ſtatuere autumo, Aneuryſma hoc tam frequentes, tam graves inſultus, & mortem ipſam inopina-

tó attuliſſe, quia parvae molis erat, atque Arterioſum laeſum Vas non omnimode oſſeum, ſed inordinatis tantum illis pungentibus lamellis oſſeis, in lineam rectam ſibi mutuo ſuccedentibus, ſtipatum fuerat. Siquidem, cum in caeteris ſanum omnimode Corpus repertum ſit, aliaeque praeſertim ſpiritales partes, tum & Abdominis Viſcera a naturali ſtatu nihil prorſus receſſiſſent; non aliunde merito iſtorum inſultuum, atque inopinati interitus cauſa petenda erat; niſi quid Chimaericum ſupponere perperam quiſpiam vellet. Verum, hiſce omiſſis, Clariorum Virorum ſententiis innixi, atque experientia ipſa ſatis muniti, ad rationes tandem properemus.

Ut ſanguis momento ex materiae quantitate, & quadrato velocitatis, compoſito in vaſa eum continentia continenter agit; ita baec & certo ſoliditatis robore reſiſtente in certa quadam proportione, & certa elaſticitatis, quin imo & determinata carnearum fibrarum vi ſuperaddita in prementem ſanguinem ad eum reflectendum, comprimen-

primendum, ſeu verius propellendum, jugiter, & aeque retroagunt. Ita docet praelaudatus Michelottus in eadem Diſſertatione. Si itaque mutua haec ſanguinis a Corde propulſi actio ad diſtendendas Arterias, iſtarumque proportionata ejuſmodi reactio neceſſaria eſt, ad motum ſanguinis aequabiliter, & quaquaverſus continuandum: praeter optimam Cordis fabricam, congrua quoque requiritur Arteriarum conſtitutio. Quamobrem neque laxa nimis, neque praetermodum denſa rigidaque Arteriarum textura huic muneri ſatisfacere laudabiliter poterit. Utrinque enim minor aequo, ac proinde incongrua eveniet reactio Arteriarum in ſanguinem, quam ſit ejuſdem vis ad eaſdem dilatandas urgendaſque. Nam ſi laxae plus aequo ſint Arterioſarum tunicarum fibrillae, non ſolum minus elaſticae, quam oporteat, fient, verum etiam ſanguinis impulſui parum reſiſtentes: unde & disjungi, & lacerari facile poterunt. Si autem nimis rigidae ſint, & durae, magis quidem eadem

pro-

proportione irruenti in eas ſanguini reſiſtent: aſt congrua proinde flexilitatis elaſticitatiſque potentia carendo, minus in ſanguinem impellentem reagere comperientur, & minus quidem, quam ejuſdem a Corde receptus impetus expetat: id quod idoneo ſanguinis continuando motui, & praeſertim ejuſdem aequabilitati ſummopere obſtabit.

Nunc, ut ad propoſitum noſtrum redeamus, non immerito conjectare nobis licet, ſquamulas illas oſſeas in Aorta Arteria progenitas, tractu temporis, & mole, & numero adauctas fuiſſe. Rationi namque conforme haudquaquam foret, putare, eas toto morbi decurſu eamdem latitudinem craſſitiemque ſervaſſe, quam in diſſectione Cadaveris obſervavimus; cum ipſae quoque, ſicuti, & aliae partes, congruum ſemper nutrimentum indeſinenter obtinerent; non ſecus, ac in calloſitatibus externis evenit, quae, juxta Anni temporum viciſſitudines, adinſtar vegetabilium, nutriuntur magis, mi-

minuſve, & creſcunt. Poſito ideo, quod poſterioribus annis, ac praeſertim ſub morbi finem, oſſeae illae lamellae majores quam antea evaſiſſent, ſibique proximae magis, & contiguae forent; rigidam magis, quam antea Arteriam reddebant, minuſque elaſticam, praecipue in poſteriore ejus parte, ubi illae, in linea recta diſpoſitae, pro mole ſua, impediebant, quo minus, in actu contractionis, ejuſdem parietes ad ſe mutuo accedere congruo modo poſſent. Tunc ergo ibidem nec ſatis validae, nec ſatis expeditae, nec totales hac de cauſa evadentes Aortae contractiones, ſanguinis quidem moderatis impulſibus reſpondere quoquo modo poterant, non autem violentioribus concitatioribuſque; unde in primo caſu nullam prorſus, aut vix modicam tantum Aegroto moleſtiam adferebat morbus: in ſecundo autem gravioribus diuturnioribuſque ſymptomatibus ipſum extorquebat: prout ex dictis etiam ſatis ſuperque conſtat. Nec tantum ob incongruam hanc Aortae

tunicarum, oſſeis illis lamellis grandioribus factis ſtipatarum, reactionem in ſanguinem, frequentiora gravioraque fiebant poſtea ſymptomata; quia ſanguinis motus ibidem, ut innuimus, non parum praepediebatur, ipſeque ibidem pariformiter turgeſcebat; ſed etiam quia lamellarum earundem anguli forſan multiplicati, & acutiores redditi, eo validius tunicas Aortae, in memoratis circumſtantiis, urgebant pungebantque.

Si ideo quo major, caeteris paribus, erat ſanguinis velocitas, & proinde major impulſus in laeſam Arteriam, eo magis ejuſdem tunicarum reactionis vim ſuperabat, magiſque validae iterataeque erant oſſeorum angulorum punctiones: quis non videt, quod a mediocri hac Arteriae dilatatione jure meritoque pejora evenire debebant incommoda, quam ſi longe magis amplum nacta fuiſſet ſpatium? Cuique enim notum eſt, quod fluida quaeque, ſi ab anguſto in latiorem tubum traducantur, non

parum

parum priſtinae velocitatis amittunt, ratione habita ad auctam magis, minuſve ejuſdem tubi capacitatem. Porro hoc etiam de motu ſanguinis per vaſa quaeque verum comperiri, ſatis conſtat. Merito ideo ſtatuendum eſt, quod ſi Aneuryſma hoc multo magis amplum evaſiſſet, nec tam gravia, nec tam frequentia, atque diuturna incommoda, aliis poſitis circumſtantiis, adferre potuiſſet. Ponamus enim quod repertum Aneuryſma quadruplo majorem amplitudinem obtineret, eaedemque concreviſſent ibidem oſſeae lamellae; Profecto in tali hypotheſi, eadem data vi Cordis impellente, quadruplo minor circiter, quam in noſtro caſu, fuiſſet ibidem ſanguinis velocitas; & proinde quadruplo minor ſanguinis impulſus in Arteriam laeſam, cujus ideo vis contrahens, licet minor, ob dictam ſquammularum diſpoſitionem, imminutae ſanguinis velocitati magis analoga fuiſſet, utpote ipſi potiore ratione reſpondens. Inſuper, cum quadruplo minor, ut ſuppoſuimus, eſſet ſan-

guinis velocitas, minor pariformiter eſſet vis ejuſdem impellens in ſquammulas, minorque earundem preſſio, & minor proinde tunicarum Arteriae laeſio ab ipſarum angulis contingere potuiſſet: quod idem prorſus eſt, ac ſymptomatum praedictorum minorem frequentiam, minoremque vehementiam explicare, prout ex praedictis neceſſario conſequitur.

Haec autem non ratione tantum, ſed experientia etiam evincuntur. Satis enim hoc plurimae teſtantur obſervationes grandiorum admodum Aneuryſmatum in Aorta genitorum, a quibus neque tam frequentia, neque tam dira ſuboriebantur ſymptomata; pro ut etiam ex alia huic adnexa obſervatione magis patere conſtat. Etenim ſtrenuus ille Miles, tametſi maximum Aortae Aneuryſma geſtaret, parvis tamen ſquammulis, & paucis ſtipatum, perquam raro Pectoris dolores patiebatur, & ardores, qui fere nunquam ad Brachia tendebant. Ideo ſatis proſpera, etſi incommoda

moda valetudine diu frui potuit, ſuiſque militaribus incumbere muneribus, quamvis peſſimae vigerent Aeris conſtitutiones, nec congruum omnino victus regimen ſervaret. Hinc, niſi, pro munere ſuo, vehementer nimium clamaſſet milites ſuos obcrepando, diu admodum vitam traducere quoquo modo potuiſſet. Secus vero Aegrotus alter, de quo nunc agimus, frequentibus moleſtiſſimiſque inſultibus debilitatus (licet commodam ſatis traduceret vitam, minuſque quam miles ille temporum injuriis obnoxius eſſet, atque in victu, & caeteris laudabiliorem ſervaret normam) poſt diuturnos illos, atque violentiores dyſpnoticos inſultus, ſupremum obire diem inopinato, & miſere coactus fuit.

Verum non abs re erit aliqua huc ex dictis traducere, quae noviſſimorum graviorum hujuſmodi inſultuum, ſubſecutaeque paulo poſtea inopinatae mortis veriſimilem magis rationem patefaciant; quae certe non adeo perſpicua cuipiam evadet,

 utpote

utpote quae nec ab ulla ſanguinis effuſione, nec a Polypoſo corpore vaſa affatim occludente (quod nullum erat) nec ab alia obvia, & conſueta cauſa petenda merito ſit.

Supponendum iterum ex dictis eſt, diuturniore temporis curriculo oſſeas ſquamulas illas in Aorta adauctas magis fuiſſe, ita ut oſcillatorios ibidem completos motus magis, quam antea praepedirent, pro ut oculis ipſis in Cadavere animadvertimus. Hanc ideo ob cauſam propulſus a Corde ſanguis incoeptum curſum minore impetu continuabat, cui etiam non modicam adferebat reſiſtentiam aſpera admodum, & inaequalis ejuſdem Arteriae ſuperficies a praedictis lamellis conſtituta. Retardatum ſic quammaxime ſanguinis curſum, paucis ante ipſius obitum diebus, pulſus ipſe mihi ſatis indicabat, tum & Corporis Vires, quae debiliores evaſerant, tum, & faciei magis pallidus color. Hiſce omnibus addenda eſt Auſtrina Coeli tempeſtas, & ſaepe pluvioſa, quae Januario praeſertim menſe

do-

dominari utplurimum conſuevit. Hac enim nulla aptior eſt laxandis undique Animalium Corporum ſolidis, eorumdemque oſcillatoriis motibus debilioribus reddendis, tum etiam ad imminuendam perſpirationem. Hinc merito ab Hippocrate ipſo 3. Aphor. n. 5. dicuntur *Auſtri auditum hebetantes, caliginoſi, Caput gravantes, & pigri*, qui, ut ſubdit n. 17. *Oculis atque Corporibus difficilem motum praeſtant*. Quamobrem, dum perſp iratione hac de cauſa imminuta, totius ſanguineae maſſae moles adaucta fuerat, congrua ſervata proportione, eo validiores Cordis, & Arteriarum contractiones neceſſariae erant, ad fluxum ſanguinis indeſinenter debitoque congruo impetu continuandum: Id quod obtineri haudquaquam poterat, tum quia ſolida quoquoverſus magis laxa, minuſque elaſtica ob Auſtrinam conſtitutionem evaſerant, tum quia mala Aortae laeſae conſtitutio huic praetermodum, ut diximus, obſtabat. Tunc ideo, dum quamplurimis aliis, qui organicas varias

 laeſio-

laeſiones circa Cor, aut Pulmones a diuturno tempore geſtabant, gravia Pectoris ſymptomata cum difficultate reſpirandi in hac Aeris Auſtrina conſtitutione eveniſſe obſervavimus; Quid mirum, ſi Aegrotus noſter prae caeteris gravius ſubivit infortunium, praepedito nempe, aut ſaltem debili admodum reddito ſanguinis curſu? Hinc diuturni illi graviſſimique inſultus ſuborti ſunt; eo quia ſanguis debiliori impetu a Corde jactatus, a male affecta Arteria, laxatiſque undique fibris, minus aequo urgebatur, unde in vaſis, fere dixerim, conſiſtens, ac ſibi ipſi repagulum prae craſſitie parans, ſubaeſtuare debebat, vaſorumque latera diutius diſtenta detinere. Cum hoc autem tum in laeſa Arteria, tum in Pulmonaribus vaſis, atque ſubclaviis eveniret, caeteraque vaſa ſollicito ſanguinis impulſu carerent, Facies livido diuturnoque pallore perfundi tunc viſa eſt, extremaeque omnes frigeſcebant partes, ſpiritum ſummo cum labore ducebat, tamque magnum in

Pectore

Pectore dolorem patiebatur, ut ibidem partes omnes vehementer ſibi diſtendi, ac fere dilacerari diceret, pulſu parvo admodum, & inaequali reddito, juxta inordinatas languidaſque Cordis palpitationes tunc occurrentes. Quouſque tamen vis Cordis contractilis Arteriarumque talis ſaltem evaſit, ut, tametſi debilis admodum, occurrentium, undique reſiſtentiarum obicem aliquo modo ſuperaverit, per biduum vitam miſere traduxit: illa vero, ob iteratos longioreſque inſultus propemodum debilitata, ſanguinis ubicunque motus inopinato evanuit, qui *ſemel ita impeditus a tota vi Cordis non iterum poterat renovari*, ut monet Praeſtantiſs. Jacobus Keilius tentamine 3. unde repentina morte peremptus fuit.

Cum variae, maximeque inter ſe diſcrepantes, ut diximus, ſententiae, circa hujuſce morbi ideam, & cauſas, ab aliis Medicis emanaſſent, dum Nobilis ille Vir adhuc inter vivos erat; Poſt ipſius interitum etiam non defuerunt aliqui, qui, licet prae-

via Cadaveris diſſectione, a praeconcepta convulſionum opinione recedere haudquaquam voluerunt, putantes nempe, inopinatam hanc mortem ab organica detecta laeſione derivari merito non poſſe. Porro, ut hiſce reſpondeam, ſatis ea eſſe poſſe arbitror, quae uſque nunc, de hujuſce morbi origine, progreſſu, ſymptomatumque praecipuorum ratione fuſius diſſerens, antea propoſui. Nihillotamen ſecius non incongruum erit alia ultro hic ſubjicere, quae rem hanc in propatulo magis ponere, praehabitaque ratiocinia confirmare melius valeant.

Si ab enarrata Aortae laeſione improviſae iſtius mortis immediatam cauſam petere quiſpiam renuat, aliud aſſignare debet principium, quod utique mihi ignotum ſemper erit; cum ſpecialis nulla alia apparuerit laeſio, a qua congruam hanc cauſam deducere merito liceat; dum caeteroquin omnia, quae toto hujuſce morbi curriculo, atque paulo ante ipſius obitum, evenerunt

ſympto-

ſymptomata, eumdem violenta ſyncope peremptum fuiſſe manifeſte oſtendant. Morbi namque illi, qui Homines inopinatò occidunt, juxta Clariſſimi Lanciſii monitum lib. 1. de mort. ſubit. cap. 13., ad triplicem tantum reducuntur claſſem: ſcilicet *ad ſuffocationem, ad ſyncopem, vel ad Apoplexiam.* Aliquando tamen ex hiſce tribus omnibus ſimul complicatis omnium maximus ſit morbus, quem *ſyderationem* cum Hippocrate idem Auctor appellat, de Repent. Mort. Obſer. 4. n. 10.

Profecto, Nobilem hunc ex *ſyderatione* hac denatum fuiſſe nemo unquam audebit aſſerere, cum praecipua non praeceſſerint ſigna, quae triplicem illam affectionem, ex Lanciſii mente indicaverint; niſi cum eodem ſtatuere quiſpiam vellet, quod illius cauſa *non ſemper in Cerebro quaerenda eſt. Nam aliquando in Vaſis, aut Cavitatibus Cordis obſtructis, compreſſis, atque convulſis, intercepto cruore, deliteſcit.*

Videamus itaque num *ob ſuffocationem* ſim-

plicem, num *ob Apoplexiam* ipſum derepente occubuiſſe, veriſimilius judicare quiſpiam poſſit: dum ego ex dictis genuinae ſyncopis ideam certo certius deduxi. *Suffocationis*, aut *praeſocationis* nomine, cum praelaudato Lanciſio lib. 1. de Mort. Sub. cap. 12. n. 2., vehementiſſimos illos morbos intelligo, *qui ex aeris vitiis, aut laeſionibus inſtrumentorum, reſpirationi inſervientium, producti, confeſtim interficiunt*: de quo nil prorſus ſuſpicandum erat, cum nec tam prava adeſſet tunc Aeris conditio, nec ulla in inſtrumentis reſpirationis laeſio apparuerit.

Qui praeconceptam convulſionum ſimplicem ideam, abſque ulla organicae laeſionis ſuppoſitione, mordicus tueri ſemper conſueverunt, ſyncopem negando, ex Apoplectico inſultu ipſum denatum fuiſſe forſan putabunt. Verum, cum duplex Apoplexiae ſpecies a Clarioribus Medicis omnibus admittatur; una nempe, quae a Capite immediate procedit, altera quae a Corde ipſo, aut ab adnexis majoribus vaſis quomo-

docun-

docunque male affectis originem habet: videndum eſt, num ad primam, aut ad ſecundam hanc ſpeciem inopinati hujuſce interitus idea reduci aliquo modo poſſit.

Primam porro ſpeciem nemo ſanae mentis unquam inculpabit, cum ſpecialia nunquam praeiverint ſigna ipſam merito indicantia; qualia utique illa ſunt, quae idem Lanciſius lib. 1. de Subitaneis Mort. cap. 20. n. 6. recenſet. Nempe *dolor, gravitas, atque imbecillitas Capitis, memoriae jactura, inſomnum proclivitas, vertigo, coecitas, membrorum torpor, & prae omnibus, leves, quae anteiverint, Apoplexiae*, aliaque ejuſdem cenſus, quae a Practicis paſſim proponuntur. Ex hiſce vero praevium nullum unquam tranſacto decennio ſignum apparuit; niſi Brachiorum torporem aliquem indicare hic opus ſit, qui ſtatim plerumque ſolvebatur, in actu inſultuum aliquando occurrens. Torpores autem illi, qui praedictam Apoplexiam anteire ſolent, non in Brachiis tantum, ſed etiam in aliis partibus ſentiuntur, diuque

perdurare utplurimum obſervantur.

Si vero ad alteram Apoplexiae ſpeciem inopinatus interitus iſte reducendus per alios ſit: lis erit tunc ſolummodo de nomine. Hujuſcemodi namque Apoplexia (aſſerente eodem Lanciſio de Mortibus Rep. Obſerv. 3. in Schol. n. 2.) ſupponit *interclusam penitus circulationem ſanguinis in Praecordiis, & Cerebro, quam Magnus Hippocrates ſub genere fortis Apoplexiae comprehenſam quoque voluit, ut optime philoſophatur Egregius ille Hippocraticae Doctrinae aſſertor Martianus, ubi oſtendit, aliquando Apoplexiam fieri interceptis Vaſis in Thorace; quia ſcilicet animadvertit, iis in partibus maxime apparere effectus interclusionis, difficultatem ſcilicet reſpirationis, & anguſtiam. Hinc alias citatus eruditiſſimus Fracaſſatus Apoplexiam, impedito motu ſanguinis in Pectore, ſaepius per Anatomen detexit.* Eadem eſt opinio quamplurium Clariſſimorum Virorum; videlicet Lucae Tozzi cap. de Apoplexia: Laurentii Bellini de Morb. Capitis; ut alios taceam.

Hinc

Hinc errant ſaepiſſime illi, qui quotieſcunque in Cadaveribus denatorum ex repentina morte Cerebrum ſeroſo latice plus aequo ſcatere inveniunt, illos Apoplexia, ob Cerebri oppreſſionem, extinctos inopinato fuiſſe ſtatuunt, licet potiſſima mortis cauſa in Thorace deliteſcat. Siquidem, ut docet ibidem Lancisius, dum, ob organicam laeſionem in Pectore latentem, intercipitur extemplo ſanguinis motus circa Praecordiorum Vaſa, ac proinde circa univerſas Corporis partes, Lymphatica quoque Vaſa, reſidente quoquoverſus ſanguine, diſiliunt, atque ubicunque ſeroſum laticem magna in copia citiſſimeque ſecernunt, qui ideo, dum circa Cerebrum quoque effunditur, plerumque non pro cauſa, ſed pro effectu praegreſſi inſultus habendus eſt.

Quod Apoplexiae hujuſcemodi fortes (quae ideo *ſyncopales*, aut *cardiacae* dici merentur) abſque primaria Cerebri laeſione, ab organicis Cordis, adnexorumque ipſi majorum Vaſorum vitiis originem imme-

diate obtineant, praeter dicta, ex eo magis patet: quod ut plurimum illi, qui Apoplecticis hiſce inſultibus prehenduntur, diuturno antea tempore inaequalem, aut quacunque alia ratione inordinatum pulſum habuerint, nec raro cum anheloſis inſultibus identidem occurrentibus. Interceptionis autem ſubitae ſanguinis cauſam in caſu noſtro, quiſque ex dictis deducet.

Haec vero adjungenda hic erant, ut cuique pateret, quonam vere morbo ipſum occubuiſſe putaveram; dum varii varia de hoc loquebantur. Nec defuerunt aliqui, qui repertam a me Arteriae dilatationem (cum parva eſſet, ut diximus) prorſus negaverint. Iſti porro haud levem mihi injuriam praeſtant, dum ſic effantur; ac ſi ego, poſt centena diſſecta Cadavera, naturalem Aortae capacitatem ab ejuſdem licet modica dilatatione diſtinguere, nondum ſatis didicerim. Idcirco nihil prorſus ipſis reponendum eſſet. Etenim, tametſi recenſitum hoc parvum Aneuryſma nullum etiam

prorſus

prorſus fuiſſet, a ſolis concretionibus dictis oſſeis praefato modo configuratis, & diſpoſitis in Aorta quorumcunque ſymptomatum, & mortis etiam genuina cauſa peti rationabiliter poterat; abſque quod ad ſomniatum convulſionum principium confugeremus: prout ex ſupra expoſitis rationibus quilibet deducet. Nihilo tamen ſecius, ut debitam in hoc etiam mihi aſtruam fidem, ſatis erit ſi dicam, quod Aortae ibidem peripheria tres integros & ultra digitos, menſurae Londinenſis, metiebatur. Hinc, ut clarius pateat, quantum vere ordinariam menſuram ſuperaret, cum Clariſſimo Jacobo Keilio tentamine ſecundo innuam, quod *in Homine mediocris magnitudinis Aortae diameter* o. 73. partes digiti refert, ſeu aequalis eſt $\frac{73}{100}$. Per calculum enim, ut ajunt, decimalem a VVolfio explicatum tom. I. cap. IX. *de fract. decimal.* o. 73. ſignificat ſeptuaginta tres centeſimas partes digiti menſurae Londinenſis; unde deducitur Aream ejuſdem

Arteriae naturalis eſſe o. 4187. quod idem eſt ac $\frac{4187}{10000}$.

Hac ſuppoſita Arteriae Aortae menſura a Praeclariſs. hoc Viro tam accurate exhibita, cuique facile notum fiet, num vere recenſita Aorta a nobis propoſita dilatata eſſet, & quantum ipſa naturalem conſuetam capacitatem ſuperaſſet.

Hujuſce enim circumferentia tres digitos referebat una cum o. 22. ſeu una cum viginti duabus centeſimis digiti partibus. Quare cum circumferentia ad diametrum, juxta Archimedis regulam, ſit ut 22. ad 7. inde deduximus, Arteriae iſtius diametrum aequari uni integro digito una cum o. 2. ✠ $\frac{5}{11}$. Ideoque diameter iſta alterius diametrum ſupra expoſitam ſuperabat per o. 29. ✠ $\frac{5}{11}$: ideſt per vigintinovem centeſimas partes ✠ $\frac{5}{11}$: id quod ſatis ſuperque probat, quantum iſtius Area conſuetam Aortae naturalem capacitatem ſuperaret. Si-

qui-

quidem hoc manifeſtum fiet, medietate diametri in circumferentiae dimidium ducta: ut notat Celeberrimus Grandius Concivis noſter *in Compend. Sec. Con. prop.* 48. *in Coroll.*

Etenim dimidia circumferentia erat o. 161. Medietas autem diametri erat o. 51. + $\frac{1}{2}$. $\frac{5}{11}$: quibus in ſe invicem ductis fiet o. 8246. circiter. Quamobrem Area Arteriae detectae in Homine vix mediocris magnitudinis, erit ad Aream Arteriae a Keilio ſupputatam ut o. 8246. ad o. 4187.: quae utique magna differentia eſt; cum fere duplum referat.

OBSERVATIO ALTERA.

ILLUSTRISS. D. SEBASTIANUS SEITZ Ducis locum tenens in Inclyta Legione Excellentiſs. Dom. L. Baronis de VVetes Generalis S. C. C. Majeſtatis ſeptimum vix aetatis luſtrum tranſgreſſus, Corporiſq; laxa admodum temperie praeditus: quatuor ab hinc Annis, dum extra Moenia Cremonae noctu fugientes Milites citiſſimo inſequebatur curſu, ex lubrico parvo aggere labens, in ſuppoſitam cecidit foveam, oppoſitamque in ripam Sterno dextrorſum vehementerque impigit, magno ſtatim ſubſequente dolore, atque reſpirandi difficultate.

Mane domum reverſus ſpiritum adhuc non ſine labore ducebat, non modico accedente Pectoris cruciatu, quem tamen parvi ipſe faciebat, utpote qui ſolam dumtaxat contuſionem ex praegreſſo ictu accuſaret,

cujus fere nullum extrinſecus ſignum remanſerat. Verum recenſita haec Pectoris moleſtia ad plures menſes perduravit, gravius quandoque, leviuſve ipſum affligens, comite plerumque reſpirandi difficultate, praeſertim cum violentis animi Corporiſve motibus detineretur, nec raro dum lecto decumberet poſt lautiorem menſam. Aſt militaribus ſuis muneribus nunquam omnimode defecit. Poſthac Anno circiter tranſacto moleſtiſſimum in Pectore ardorem pati coepit, doloremque gravem in utroque Brachio, qui ad anticam uſque Pectoris partem, praecipue dextram, propagari hinc videbatur, una cum anhela reſpiratione. Paulo poſtea vehemens ſub Sterno pulſatio apparuit, quae a ſiniſtra Thoracis parte uſque ad dexteram ſub mamma protrahebatur, ubi eo major quam alibi evadebat. Hinc legitimi Aneuryſmatis in Thorace progeniti tuta ſigna habuimus, quae tractu temporis conſpicua magis certioraque fiebant.

Toto

Toto triennio ſubſequente eamdem ſemper ibidem pulſationem paſſus fuit, eoque majorem in dextera Thoracis parte, quam in ſiniſtra; unde, congrua habita ratione, graviorum Animi Corporiſque motuum, atque Aeris viciſſitudinum, eo pejus, aut melius ſe habebat. Interea ſaepe vena ipſi ſecta fuit, aliiſque omiſſis remediis, tanquam inutilibus, aut nocuis, aptum dumtaxat victus regimen ſervare plerumque curavit, prout militare ipſi munus concedebat, cui ſedulo ſemper pro viribus incubuit.

Tandem ſeptimo Kalendas Novembris Anni 1740., tunc cum Brumales praematuros Aeris rigores patiebamur, circa 24. horam, dum in ampla Arcis noſtrae platea Martialibus exercitiis Milites ſuos inſtruebat, elato ſaepe ſermone clamavit; cumque aliquando enixa vehementius voce ipſos obcreparet, lipothymia correptus cecidit cum anxietate ſumma, ſtertore, & faciei pallore, ita ut mori videretur. Eodem

dem tempore modicam ſanguinis copiam per exſcreatum eduxit; ac paulo poſtea animum aliquantulum acquiſivit: Ideo Rheda ſtatim ad proximum Excubiarum locum devectus fuit, ubi venam ipſi ſecari curarunt. Hinc ad ſuum hoſpitium delatus, lectoque commiſſus fuit.

Tunc ad ipſum acceſſi hora prima noctis, atque de praedictis certior factus, Aneuryſmatis diſruptionem, ſubſecutamque ſanguinis in cavitatem Thoracis effuſionem, quae paulatim adhuc fiebat, indicavi; nullisque amplius Medicis praeſidiis opus eſſe ſtatui, ſed illis tantum, quae Animam munire feſtinanter poſſent. Siquidem pulſus frequens admodum, inaequalis, ac parvus erat, eoque magis ſucceſſive diminuebatur a naturali deflectens rhythmo: Erecta tantummodo cervice, licet cum labore maximo, ſpiritum ducebat, anhelus ſummopere factus. Profuſis ſcatebat undique ſudoribus, praecipue in fronte; Oculi obtenebrati erant, Hippocratica evaſerat

facies

facies fuſco pallore perfuſa: jamque extrema undique frigida comperiebantur. Tuncq; cum ad agonem properaret, aliquoties vomuit, ea videlicet, quae in prandio aſſumpſerat: Tandem hora quarta noctis aeternum quievit.

Die ſequenti hora 24., quum ipſius Cadaver diſſecarem, in extremis ipſius partibus nihil morboſum inveni. Dempto Sterno, in ſiniſtra Thoracis parte effuſus ſanguis magna in copia apparuit, qui partim grumatus, partim fluidus erat, totamque ibidem cavitatem replebat. Craſſiores grumi Mediaſtinum, ubi Sterno adnectitur, undique pervaſerant, ita ut Pericardium prorſus obtegeretur. Hiſce demptis grumis; Aortae Arteriae Aneuryſma vidimus, cujus moles tam magna erat, ut ejuſdem cavitas utraſque meas manus commode contineret, ipſoque Pericardio major ultra eſſet: Etenim Aneuryſmaticus Saccus a ſiniſtra baſis Cordis parte, ubi Aorta originem habet (quae quidem duplo amplior ſolito ibidem

vide-

videbatur) incipiens, ad dexteram praeſertim vergebat, in obtuſum acumen deſinens, cujus ope oſſeae ſuperiori parti quartae, & quintae legitimae Coſtae dexteri lateris adeo ſtricte adnectebatur; ut magna vi hinc divelli abſque laceratione nequaquam poſſet. Verum quarta Coſta excavata maxime erat, ibi nempe, ubi ſummum Aneuryſmatis acumen adhaeſerat, maximaque pulſatio comperta ſemper antea fuerat. In hoc Aneuryſmatis acumine polypoſae plurimae aderant fibrae adinvicem miro modo contextae, ut laminam fere carneam ſatiſque craſſam conſtituerent, quae internam illius ſuperficiem ibi obtexerant, ubi validior pulſatio comperiebatur. Hinc Aneuryſmaticus Saccus ex eadem parte Thoracis dextera ſurſum aſſurgebat, ad ſiniſtram aliquantulum vergens, atq; ad claviculas uſque magna mole ſua exporrigebatur, ita ut a ſummo ejuſdem vertice tum Subclaviae, tum Carotides Arteriae originem ducerent: quae tamen conſuetam diame-

trum

trum propemodum ſervaverant. Attamen Aortae Arteriae truncus a poſtica Aneuryſmatis ſuperiore parte proficiſcens, circa ejus Arcum, amplior ſolito erat & craſſus, intimaque ejuſdem ſuperficies undique obducta erat oſſeis parvis lamellis, ſeu ſquammulis, quibus & interior Aneuryſmatis poſtica pars aliquantulum ſcatebat. Oſſeae iſtae ſquammulae tenues admodum erant, & laevigatae, obtuſiſque angulis ditabantur, propterquod in actu contractionis Arteriae, eamdem ferire haudquaquam poterant, maxime quia etiam huc illuc diſperſae erant, & latitudine ſua vix parvum lentis granum adaequabant: ſecus quam de aliis ſquammulis oſſeis in altera obſervatione animadvertendum fuiſſe indicavimus. Aneuryſmatici autem hujuſce Sacci, Aortae antrorſum appenſi, tunicae craſſae ſatis erant; minus tamen quam reliquus ſuperior Aortae tubus; atque illius interior ſuperficies inaequalis, & aſpera evaſerat. Idem vero Saccus prope ſuum acumen

men in anteriore parte, circa Mediaſtinum, laxiore textura praeditus erat, ibi nempe, ubi ab impellente validius ſanguine diſruptio, & ſanguinis effuſio facilius evenerat. Pulmones utrinque laxi reperti ſunt, & mole plus aequo parvi: dexter autem praecipue, ob compreſſionem Aneuryſmatici Sacci, illuc magna ex parte tendentis, minor altero paululum reperiebatur. Cor mole adauctum aliquantulum fuerat, laxioribuſq; fibris conſtruebatur. Utrique ejuſdem ſinus ſanguine nil prorſus ſcatebant, nec ibidem ullum aderat polypoſum Corpus; quo ad reliqua vero bene conſtitutum cernebatur. Caetera quoq; imi Ventris viſcera a naturali conſueta textura nequaquam receſſerant; niſi ſpecialem ipſorum mollitiem indicare velimus, quae quidem, meo judicio, parvi erat aeſtimanda, cum univerſalem Corporis conſtitutionem ſequeretur.

Si de magni iſtius Aneuryſmatis principio, progreſſu, atque exitu diſſerendum ſit, certo certius ſtatuere me poſſe arbitror, tunc

illud

illud primo conſtrui coepiſſe, cum Illuſtriſſimus ille Vir quatuor ab hinc Annis, ut diximus occaſione violenti motus, inopinato cadens, maximum in media Sterni parte ictum cepit. Praecipua enim externaque haec fuit hujuſce morbi cauſa, cui & remotam addere non incongruum erit; praeviam nempe ſolidorum omnium mollitiem, ab ortu ipſo derivatam, atque in univerſo Corporis ambitu ſatis etiam antea patentem.

Quod ab externa illa contuſione circa Sternum vehementer facta, Aneuryſma hoc exordium ſumpſerit, nemo utique ſanae mentis inficiari unquam poterit. Hujuſcemodi enim plurimae adſunt obſervationes, idque praeſertim teſtatur Celeberrimus Lanciſius in eruditiſſimo Libro *de motu Cordis, & Aneuryſmatibus*. Ibi namque merito docet, quod ex contraniſu Arteriae Aortae ad ictum externae preſſionis duo contrarii ictus fiunt, atque ſimul concurrunt, *quorum alter extrinſecus infligitur, Arteriaeque membranas intropellit, atque urget; alter*

a ſan-

a ſanguinis niſu, qui eodem tempore a Corde impulſus, eaſdem tunicas extrorſum pellit, intendit-que. Hinc a contrariorum hujuſcemodi duorum ictuum concurſu Arteriae parietes debilitantur admodum, dum minima ipſos contexentia filamina conſuetum ſtrictiorem nexum deperdunt; hocque eo citius eo vehementius evenire poſſe credendum eſt, habita ratione praedictorum utrorumque ictuum momenti, minoriſque tunicarum Arteriae reſiſtentiae. Omni ideo jure ſubdit clariſſimus iſte Auctor, quod eo major Arteriae divulſio, atque diſtractio evenire neceſſario debeat, ſi Arteria extrinſecus percutiatur *eodem ipſo temporis momento, quo in dyaſtole verſatur*; multoque magis ſi hoc fiat, cum ſanguis concitatiore excurrens motu, majore ictu continentes tunicas diſtendit, habita ratione ejuſdem ſanguinis momenti, quod adauctam ipſius velocitatem, caeteris paribus, proinde conſequitur.

Omnes autem haſce cauſas in noſtro caſu ad Aneuryſma inchoandum augendum-

que

que concurriſſe, ex Hiſtoria patet. Ille enim laxam undique ſolidorum, ac proinde Arteriarum texturam obtinebat; atque nunc maximum in Sterno ictum ſubiit, cum violentius curreret, anxioque animo fugientes Milites inſequeretur: unde adauctam antea maxime ſanguinis fuiſſe velocitatem conjicimus. Hac facta Aortae Arteriae tunicarum violenta diſtractione, magnus in Pectore ardor ſubſecutus eſt, una cum reſpirandi difficultate; morboſaque haec, & caetera Phoenomena in dies augebantur; dum, ob indeſinentem ſanguinis preſſionem, filamina minima diſtractae, ac poſtea diſciſſae tunicae eo magis divellebantur, praeſertim cum ipſe vehementes ſubiret motus, aliave quavis de cauſa ſanguis majorem nanciſceretur impetum, aut tota ejuſdem maſſa mole augeretur, aut rareſcere nimium, vel aeſtuare quomodolibet poſſet. Ideo ex cohibita perſpiratione Hyemis tempore moleſtum magis in Pectore ardorem, gravioremque anhelitum patiebatur,

eoque

eoque magis poſt liberaliorem menſam, quam jejuno Stomaco: quare, caeteris paribus, cum lecto decumberet, eo pejus ſe habebat. Diſtractis eo magis, magiſque poſtea Aortae Arteriae tunicis, Aneuryſmaticus Saccus grandior evaſit, pro ut ſubſequens poſt plures menſes palpitatio vehemens indicavit, quae majus ipſi, aut minus negotium faceſſere conſuevit, juxta varium ſanguinis illuc irruentis momentum, ut diximus.

Ex ingeminatis validioribus ſanguinis impulſibus in Aneuryſmaticum Saccum, dum contexentes illum fibrae alternatim diſtrahebantur, plurimas ex illis diſrumpi identidem neceſſarium erat, a quibus ideo effluens tenuior nutritius humor, atque inter earum interſtitia concreſcens, craſſiorem denſioremq; Sacci ejuſdem tunicam reddidit, praecipue circa Aneuryſmatis acumen, ad quod praeſertim ſanguinis vibrationes dirigi conſueverunt. Nec tantum interius, ſed exterius etiam minimae dicti Sacci tunicae,

ob dictas rationes, divellebantur, atque diloricabantur; unde idem nutritius craſſiuſculus humor ab ipſis erumpens in cauſa fortaſſe fuit, ut Aneuryſmaticus Saccus Pleurae circa quartam Coſtam adhaeſerit; eodem prorſus modo quo inflammati exterius Pulmones in pleriſque Pleuriticis (dum aut in Pleura, aut in Pulmonibus extima minima vaſa dilacerantur, & rorida tenax lympha effluit, ibidemque condenſatur) brevi morbi curriculo Pleurae undequaque varia ratione ſuccreſcere paſſim comperiuntur.

Non abſimili ratiocinio percipimus, cur Aneuryſmatici Sacci acumen hoc non tantum Pleurae, & Coſtae ibidem tenaciter adhaeſerit, verum etiam Coſta ipſa tractu temporis excavari maxime debuerit. Porro hoc non niſi ingeminatis validioribus ſanguinis impulſibus tribui merito debebat, quibus Coſta ipſa ibidem contranitebatur. Tantaque eſt hujuſcemodi percutientis urgentiſque ſanguinis vis in ſupra enarratis

cir-

circumſtantiis, ut frangi etiam omnimode potuiſſet (ut alias evenit) ſi diutius vitam Aegrotus ille traduxiſſet. Satis namque Clariſſimorum Virorum Obſervationes teſtantur, ab iteratis vehementibus Aneuryſmatum pulſationibus, Oſſa ſuppoſita, diſfrangi, corrumpi, carie affici, ac plane conſumi: ut prae caeteris teſtatur Clariſſimus Rhuyſchius in obſervationibus ſupra in alio caſu propoſitis. Animadvertendum hic tamen eſt (ut notat Clariſs. Mangetus in ſua Bibliothec. Chirurg. lib. 1.) quod plurimi hujuſcemodi oſſium cariem, & corruptionem, non a ſola Aneuryſmatis impulſione validiore, ſed a ſpeciali acrimonia humoris ab Aneuryſmate diſtillantis deducunt. Attamen hoc non de quibuslibet Aneuryſmatibus verum comperiri poſſe exiſtimo, ſed de complicatis (teſte ibidem Mangeto) *in quibus congeſtiones ad ſuppurationem aliquando vergentes reperiuntur, quarum acrimonia interdum tanta eſt, ut oſſa, quibus pus inſidet, carie afficiat.* Secus autem, cum in caſu noſtro nulla ſuppuratio,

puratio, aut ichoroſi cujuſvis liquoris extillatio, in Aneuryſmate hoc attendi potuerit; ſolis ſanguinis impulſibus vehementibus, & frequentibus Coſtam illam excavatam fuiſſe, nemo non agnoſcet.

Quouſque tamen Aegrotus ille congruam in omnibus vitae normam ſervavit, Phlebotomo identidem utens, ſequenti triennio militaribus ſuis muneribus laudabiliter incubuit, vitamque commode ſatis traduxit. Verum cum, adſtrictis plus aequo cutis porulis ob praegreſſos Aeris praematuros rigores, auctaque proinde ſanguinis copia, elata nimis voce Milites ſuos veſperi obcrepavit; tunc ſanguinis impetus adauctus ita fuit, ut Aneuryſma dehiſcere ibi debuerit, ubi laxiorem obtinebat texturam, validiorque fiebat ſanguinis appulſus: factaque ſanguinis effuſione mors paulo poſtea ſucceſſit. Id unum fortaſſe mirum videbitur, quod rupto Aneuryſmate, atque affluente ſanguine in cavitatem Thoracis ſiniſtram, ad quatuor circiter horas vitam traducere

adhuc

adhuc potuerit. Verum hoc haud difficile captu evadet, ſi dicamus, ſanguinem non omnimode ſtatim, ſed paulatim effluxiſſe. Dextrorſum enim prope cartilagineam Coſtarum partem, ubi adhaeſerat, Aneuryſma diſruptum fuerat circa Sacci ejuſdem acumen, procul ab Aortae axe; quare ſanguinis fluxus quoquo modo continuaverat, tametſi aliqua ipſius portio ſingulis Cordis pulſationibus ex ſciſſura prodiret, donec omnimode effluxiſſet.

Non vacat hic praegreſſa alia phoenomena explicare, ac praeſertim oſſearum lamellarum originem; Cum haec cuique obvia eſſe poſſint, utpote quae a perturbato concitatioreque ſanguinis motu, ob vitioſam Aortae ſtructuram, aliaſque extrinſecas cauſas, praecipue pendere, ex dictis ſupra ſatis ſuperque pateat.

1819117

Digitized by Google